

Najlepše darilo je odpuščanje

*Odpuščanje:
to je razorožitev srca.
Odpustiti velja več kot dati.
Torej odpuščaj!
V miru počivati je lahko,
toda v miru živeti...*

*Na durih, s katerimi zapiraš
za seboj preteklost,
je ena sama beseda:
odpuščanje.
Če pomislimo,
kaj vse ljudje počno z ljudmi,
pri čem vse ljudje sodelujejo,
kaj vse morajo ljudje
prestati drug zaradi drugega,
tedaj je mir mogoč le,
če odpustimo.
Z vsako besedo in
vsakim dejanjem
odpuščanja
prispevamo k miru.*

Phil Bosmans

Mami za praznik

*Moja mama zdaj praznuje,
darilo tata ji kupuje,
jaz pa majhen sem otrok,
dobrega srca, a praznih rok.*

*Že vem, kaj bom naredila,
da mamu bom razveselila..*

*Na travnik bom stekla,
bom rože nabrala,
ji šopek prinesla,
poljubček ji dala.*

*Bo mama vesela, srčno me objela,
poljubček vrnila, solzo sreče potočila.*

Natalija Krašna

Našim dragim ženam in mamam iskreno čestitamo za njihov praznik. Hvala za ves trud in požrtvovalnost pri vzgoji otrok in delu za družino.

Vsem našim bralcem želimo vesele in doživete velikonočne praznike.

Uredniški odbo

Naslovnica: Ob otvoritvi nove knjižnice v Vipavi
Foto: Iz arhiva Lavričeve knjižnice Ajdovščina
Oblikovanje: Oton Naglost

Otroški vrtec DID (Dom igre in dela) v Vipavi

Ko sem pred nedavnim pregledovala svoj album fotografij, sem naletela na črno-belo fotografijo, ki prikazuje otroke iz Otroškega vrtca »Dom igre in dela« (DID) v Vipavi. Fotografija je bila posneta ali leta 1949 ali 1950, in sicer na lokaciji za sedanjim zdravstvenim domom, ki je bil takrat verjetno dijaški dom za vojne sirote.

Čez nekaj dni mi je prav to fotografijo poslal Marjan Polanc z vprašanjem, če še poznam vse otroke na fotografiji. Ugotovila sem, da prav tako kot on treh ne poznam, vse ostale pa. Poslal mi je še eno fotografijo, ki prikazuje izletu v »borovni«.

Na prvi fotografiji je 30 otrok in tri vzgojiteljice: gdč. Franka Potrata s Slapa pri Vipavi (najstarejša, že veliko let pokojna), vzgojiteljica Alda Kete

Otroci iz vrtca v Vipavi leta 1927 po nastopu na odru.

Posavec (živi v Ljubljani) in vzgojiteljica Nada Lovrič. Za slednjo mi je povedala Magda Rodman, da je po končani šoli za vzgojiteljice iz Dravograda prišla v Vipavo in da je stanovala v njihovi hiši.

Ker sem na fotografiji tudi sama, bom napisala nekaj svojih spominov na vrtec.

Rodila sem se julija leta 1944. Prvi otroški spomini segajo tja v tretje ali četrto leto. Doma sva se igrali s sestro Ireno, v soseščini je bilo tudi precej otrok, med njimi sem imela prijateljico Katarino – Katjo Rehar. Radi smo se potepali po Hribu, obiskovali G'škove, saj je med tremi deklicami bila tudi Ana, s katero sva kasneje obiskovali vrtec in osnovno šolo. Z domačimi smo velikokrat hodili v naravo, na polje za južno kasarno ali na polje pod Zemono. Večkrat smo šli v »guro«, za starim gradom, nabirat storže ali ciklame ali pa smo se podili po »Žagelčnovemu vrtu« (kjer so sedaj že zgrajene hiše vipavske mlajše generacije in prav nič ne prispevajo k nekdanjemu lepemu pogledu na vipavsko panoramo).

Pri nas doma so se v poznem popoldnevu rade zbirale sosede in poklepetale s staro mamo Mico, ki je proti večeru vedno ponovno zakurila štedilnik in skuhala ječmenovo, pa tudi pravo kavo. Posebno živa v mojem spominu je omemba otroškega vrtca. Že nekaj mesecev pred odprtjem so se starši s sosedomi začeli vse pogosteje pogovarjati o otroškem vrtcu, ki da bo v Vipavi. Ustanovile so ga žene, ki so bile vključene v AFŽ (Antifašistična fronta žena).

Vrtec so tako hvalili, da sem komaj čakala, kdaj ga bom lahko obiskala. Mama je pripovedovala, kako bo tam lepo, igrali se bomo, se učili peti, hodili bomo na izlete in poslušali bomo pravljice. Ko pa je prišel dan odhoda, se dobro spomnim, kako sva z mamo šli proti »stari« šoli (takrat je bila še edina osnovna šola) in kako mi je veselje vedno bolj pojemalo, ko sva se bližali vhodu v šolo. Prišli sva v razred v pritličju, kjer je bilo zbranih že veliko število otrok. Posedli so nas okrog majhnih mizic in tedaj se je mama spomnila, da bi morala s seboj vzeti lonček za pijačo. Odhitela je ponj, mene pa pustila samo med otroki. Naenkrat sem zbežala proti vratom in tekla, kolikor so me noge nesle proti domu. Seveda sva skupaj z lončkom prišli nazaj v vrtec, spomnim se, da smo malicali kos črnega kruha in jabolko. To je moj prvi spomin na vrtec.

Kdaj so nas preselili v Slubanovo hišo, se ne spominjam, menim pa, da kaj kmalu.

Počasi sem se privadila novemu okolju, nekako sem se znašla, v njem udomačila, kmalu sem ga vzljubila in z veseljem obiskovala. K temu so pripomogle prijazne in dobre vzgojiteljice, posebno sem vzljubila starejšo gospodično Franko s Slapa. Bila je visoke postave, suha in vedno lepo oblečena, zelo elegantna, vedno negovana, z urejenimi nohti, na roki je nosila prstan z lepim kamenčkom, v ušesih drobne svetleče uhane,

V prvi vrsti od leve: Marija Čermelj, neznana, Sonja Skočir, Franc Jež, Hieronim Tischer, Sonja Bizjak, Majda Fon, Vlasta Fon, Zmaga Bajc

V drugi vrsti od leve: neznana, Bogdan Bratina, neznan, Dušan Krapež, Marjan Polanc, učiteljica Alda Kete Posavec, Marta Polanc, Ana Blagojne, Karlo Žorž, Katja Rehar, Sonja Žorž, Marta Petrič, Franka Poniž

V tretji vrsti od leve: učiteljica Nada X. Lovrič, neznan, Drago Pavzin, Anton Pavzin – Nini, Jože Rodman, Jože Krapež, Ana Curk, Ana Pavlin, Ana Čermelj, Nastja Durn, učiteljica Franka Potrata

na izlete. Velikokrat smo spomladi ali poleti šli v »borovno«, v borov gozd, ki se razprostira nad zadnjimi hišami, ki ležijo že pod starim gradom. Navadno smo se sprehodili do Šaškovega laza. Tam smo opazovali drevesa, živali, nabirali cvetlice, v poznem poletju ciklame, vzgojiteljice so nas naučile delati venčke iz marjetic, kako se naredi krona iz kostanjevih listov ali ura iz regratovih cvetov.

Gospa Alda se je še spomnila, kako je Zmaga Bajc recitirala pesmico:

Mamici za praznik

*Moja mama ni gosposka dama,
v hiši ni visoki,
nima rokavic svilenih,
nima prstanov dragocenih,
njeni prstani so žulji,
ki so lepši od zlata,
v njih je skrita vsa ljubezen
materinega srca.*

V poletni vročini so nas peljali v Podskalo, kjer smo ob vodi našli prostor z mivko in se tam ure in ure igrali, zidali ceste, mostove, gradove, pa seveda pridno čofotali in se hladili. Posebno mi je ostal v lepem spominu izlet proti Zemonu. V pomladnem času, bilo je okrog velike noči, so nas vzgojiteljice peljale na travnik, ki se razprostira pod zemonskim

*V prvi vrsti od leve: Anica Petrič, Egon Seljak, Sonja Bizjak, Lucijan Bratuž, Ivan Jež, Alojz Bratina, Bojana Premrl, Tatjana Premrl, Dragica Česen, Stojan Širok, Majda Fon, Mirko Kobal, Zorka Jež, Marjan Sever, Tomaž Hrovatin, Ivica Sever, Tatjana Cvetko**

Zadaj od leve: učiteljica Franka Potrata, neznana, Štefka Posega, Marija Čermelj, Franc Jež, Bogdan Bratina, Jože Jež, Marjan Polanc, Janez Andlovec, Marta Petrič, neznana, Boris Gerzej, Jože Žvokelj, Marta Polanc, Boris Sever, Zmaga Bajc

V sredini od leve: Sonja Žorž, učiteljica Nada X. Lovrič, Olga X. (pred učiteljico), Damjana Bajc, Ronči Rodman, neznan*

njena frizura je bila posebna, imela je nazaj zavite lase in zadaj spete. Že nekoliko siva, pa vedno prijazna, potrpežljiva in dobrohotna nam je bila kot druga mama. Kaj vse je znala, od raznih igric do ročnih spretnosti in vezenja! Naučila nas je, kako olikano jesti, pospravljati, znala je veliko pesmic, večkrat nam je kaj zanimivega pripovedovala. Pozneje sem izvedela, da je bila še pred drugo vojno guvernanta pri grofih Windischgraetz. Z njihovo družino je tudi potovala povsod po Evropi in se naučila več jezikov. Ko sem jo kot učenka nekoč obiskala na Slapu, sva se obe razveselili in si imeli veliko povedati.

Alda je bila mlado dekle, vedno nasmejana, bila je gibčna in živahna, okretna, vedno dobre volje. Z nami se je igrala, nas učila različnih iger, plesov, z nami je hodila

gradom. Ob robu je bilo veliko grmovja. Povedali so nam, da smo sem prišli prav z določenim namenom. Zajčki da so za nas, male otroke, v tem grmovju skrili pakete – darilca. Ta darilca je potrebno skrbno poiskati. S kakšno vnemo smo iskali in res našli pakete. Ne spomnim se več, kaj je bilo v njih (prav gotovo kakšni bonboni ali keksi), vem pa, kakšno veliko veselje so nam naredili s tem obdarovanjem. Kdo se je domislil te stare oblike velikonočnega obdarovanja otrok, ne vem, slutim pa, da bi to bila lahko gosposkična Franka.

Naš delovni dan se je začel ob 8. uri zjutraj. Po prihodu v vrtec smo si oblekli posebne predpasničke,

ki so bili vsi enaki. Potem smo si umili roke in zajtrkovali, sledila je dopoldanska zaposlitev in igra. Včasih smo risali, zbirali raznobarnve papirčke od bonbonov, zlagali kocke in podobno. Zaposlili so nas z različnimi opravili in igrami (»gnilo jajce«, »kam potujemo in kdo gre z nam«, »vlakec«). Nekoč so nam naročili, naj doma pobrsamo po predalih in poiščemo steklene gumbce. Kako smo jih potem preštevali in občudovali barve! Ob lepem vremenu so nas vedno peljali ven, v naravo, bodisi pod oreh na dvorišču, kjer smo se žogali, lovili, tekali ali pa smo odšli kam dlje. Po opoldanskem kosilu smo posedli okrog malih mizic, položili roke na mizo in zaspali. Takrat v vrtcu še niso imeli zložljivih posteljic, kot jih imajo danes.

Posebno doživetje je bilo, ko je poštar prinesel paket UNRA. To je bilo obdobje takoj po vojni in Amerika je takrat pomagala Jugoslaviji prebroditi krizo s pomočjo paketov s hrano in drugimi potrebščinami. Vzgojiteljice

so prinesle paket v sobo in ga odprle. Zdelo se nam je, da je bilo v paketih pravo bogastvo: na dan so prihajali razni svinčniki z gumico na koncu, kemični svinčniki, raznobarnvi papirji in papirčki vseh velikosti. Iz pisanih kvadratnih papirčkov smo oblikovali različne zgibanke kot na primer pohištvo, kuhinjo ali sobo, naredili stolčke, mizico, štedilnik. Otroci smo posebno radi plesali. V vrtcu nas je obiskala tovarišica Milka Abramova, doma z Nanosa, prinesla je harmoniko in nam igrala. Naučili so nas slovenske folklorne plese, za neko priložnost pa smo se naučili tudi ruski ples. Jaz sem plesala fanta, ki je moral čepe poskakovati po eni nogi, drugo pa iztegniti predse. Precej naporno je bilo, vendar zelo zanimivo. Mama mi je sešila rusko nošo: belo srajco s širokimi in nabranimi rokavi ter visokim ovratnikom, črne hlače, zatlačene v škornje, na glavi okroglo rusko čepico. (To so bila še leta prijateljstva z Rusijo in Stalinom.)

Spominjam se, da sem morala povsod, kamor sem z mamo šla na obisk, plesati ruski ples, vedno sem doživela navdušen aplavz.

Zadnje leto vrtca smo se preselili v sosednjo, nekoč Mayerjevo hišo (v kateri je bila pred prvo svetovno vojno pošta, spomnim se še »frajle« Mici in njene sestre »frajle« Rozi, ki sta na tej pošti nekoč delali), kjer mi ni bilo več tako lepo. Dobili smo nove otroke, mlajše od nas, pa tudi osebe se je zamenjalo. Starejši otroci smo včasih dobili nalogo, da smo mlajše, ki še niso obvladovali svojih trebuščkov, peljali na njihov dom. V povojnih letih namreč še ni bilo na voljo takih plenec, kot jih poznamo danes. Spominjam se, da sem nekoč peljala mlajšega fantka s »polnimi hlačami« na njegov dom in tam dobila zato lepo nagrado, veliko

rdeče gosje jajce, ker so bili prav tedaj velikonočni prazniki.

Postajali smo zrelejši in kmalu smo stali pred šolskimi vrati. Leta, preživeta v vrtcu, bodo ostala v mojem spominu kot »zlata leta«.

Ob koncu prispevka naj omenim, da je Vipava imela otroški vrtec že v času italijanske okupacije (ohranjena je fotografija iz leta 1927), deloval je do leta 1943. Kmalu po vojni pa so skrbne matere stopile skupaj in dosegle, da so ponovno odprli vrtec, v katerem smo rasli in se vzgajali medvojni in povojni otroci. Vrtec so večkrat selili, omenila sem

že dve lokaciji, tretjič so ga preselili v prostore nekdanje ambulante, kjer je nekaj let delovala dr. Mačkovšek Peršič, kasnejša onkologinja, nato so ga preselili v prostore nekdanje vipavske policijske postaje, kjer se sedaj nahaja pravkar preseljena vipavska knjižnica. Končno je občina Vipava zgradila nov vrtec blizu novejšje vipavske osnovne šole. Omeniti je treba, da je takoj po drugi vojni Vipava imela svojo občino. Tudi Ajdovščina je dobila prvi povojni vrtec skoraj istočasno.

Ana Florjančič

Opomba: Fotografije otrok iz vrtca v Vipavi na str. 3 hrani Pokrajinski arhiv v Novi Gorici

Slovo od najstarejšega pritrkovalca

Zvonar Anton Cizera
1915 – 2013

»Pomlad prišla je sem od morja,
prijazna kot človeška dlan,
in vsepovsod je razprostrla
nežnozeleni pajčolan.

Na stvarnikov ukaz vzcvetelo
na tisoče je rož povsod;
očistil, na njegovo željo,
je svoje duše verni rod.

Zvonovi vabijo k vstajenju,
bandero v vetru plapolaj,
glasno odmeva Aleluja –
vsem, ki so blagega srca.«

Ivan Malavašič

V začetku leta smo se poslovili od najstarejšega pritrkovalca in zvonarja, g. Antona Cizere (roj. 1915). Vaščani si ga bomo za zmeraj zapomnili po njegovem veselem značaju in prijaznem pogovoru. Vedno je bil dobre volje. Zelo rad je imel psičke, ki jim je nosil priboljške. Zvečer, ko se je vračal z dela, je po gasi veselo požvižgaval. Bil je operater v kinu in za to delo je dobil mnoga priznanja. Velikokrat sva se srečala na starem placu in se pogovarjala o tem in onem. Rad je pripovedoval o svojem življenju in mi zaupal veliko zanimivega, med drugim tudi to, kako si je s popraviljanjem ročnih ur v taborišču rešil življenje. Bil je mojster urar in je ure popraviljal še v svoji visoki starosti, dokler mu ni opešal vid. Popraviljal je tudi cerkvene mehanske stolpne ure. A najraje od vsega je imel glasbo zvonov. Starejši pritrkovalci so ga že v otroški dobi velikokrat vzeli medse, da je z njimi zaigral na najmanjši zvon v lini. Hitro se je naučil vseh viž.

Med vojno je bil nekaj časa doma. Ker ni bilo nobenega drugega pritrkovalca, je pritrkaval na zvonove kar sam. Naredil si je posebne priprave, da je lahko igral na vse zvonove hkrati, dokler zvonov niso odstranili in jih uporabili za vojne namene.

Pred desetletjem sem snemal oddajo o zvonarjih. V enournem prisrčnem pogovoru z g. Antonom Cizero sem za radijsko oddajo posnel tudi naslednjo zgodbo.

Starejši pritrkovalci niso želeli, da bi pritrkavali mlajši, še neizkušeni pritrkovalci. Zato so jim prepovedali pritrkovati za velike praznike, dokler se tega niso dobro naučili. Lahko so le jugali veliki zvon.

Na nek praznik so se mlajši pritrkovalci dogovorili, da bodo sami zvonili sv. jutro. Vstali so zgodaj, ko se še ni delalo jutro, že pred četrto uro odšli v zvonik, za seboj zaklenili vhodna vrata, da bi tako preprečili starejšim vstop v zvonik. Pohiteli so na vrh, k zvonovom. Ko so se pripravljali k pritrkovanju, so v bližini svojih ušes zaslišali glasno krohotaње. Mislili so, da so prišli duhovi ali celo sam hudič. Na smrt prestrašeni in beli kot zid so na zunanji lini zagledali Mihčeta Khrnetovga, ki je po strelovodu priplezal na vrh zvonika. Seveda so si oddahnili, vendar od tedaj niso več nasprotovali starejšim pritrkovalcem ali celo zaklepali vrat.

Še veliko drugih zgodb je povedal, tudi tisto, kako so Italijani pod zvonikom vedno čakali Pepeta Kostajnovca. A o tem kdaj drugič.

Pritrkovalci Miloš, Darjan, Janko in Mark

manj. V zvoniku pa vsak dan zvoni le še veliki zvon.

Včasih je bil običaj, da se je pred sv. mašo za umrlega zvonilo VIRGILIJE (BILJE), enako kot na dan Vseh svetnikov in na dan Vernih duš. Ob tej priložnosti se večkrat zvoni med antifonami, ko duhovnik moli psalme, in sicer z najmanjšim zvonom (v preteklosti so zvonili z vsemi zvonovi). Pri »nokturnu« (nočnici) se zvoni trikrat. Znak za začetek in konec zvonjenja z malim zvončkom ali s povzdignjenim glasom da duhovnik. Danes se ti običaji opuščajo ali pa so že pozabljeni.

Zadnjo uro (ločitev – pravi pomen te besede) zvonimo čim prej, ko nekdo umre tako, da ljudje opravijo molitve za rajnika. Če umre dekle ali ženska, zvonimo z enim presledkom dva »zuga« po dve minuti. Presledek vmes traja četrt minute. Če umre moški pa zvonimo z vsemi zvonovi tri »zuce«, vmes pa sledita dve prekinitvi. Ko umre otrok, je zvonjenje drugačno. Za duhovnika zvoni le veliki zvon, ostali pritrkavajo primerne počasne pesmi tako, da sta dva presledka vmes. Za škofa so vmes trije presledki. Za višje cerkvene osebnosti pa zvonjenje določi posebej cerkvena oblast. Nekoč so mrliču izkazali zadnjo čast z zvonjenjem trikrat na dan po tri vzorce, dokler ga niso pokopali.

Starejši, danes že pokojni pritrkovalci, so nas naučili, kako je potrebno zvoniti in pritrkavati za umrlim zvonarjem pritrkovalcem: umrlemu zvonarju zvonimo in pritrkavamo enkrat zjutraj, takoj po angelovem češčenju ali opoldne, tudi po angelovem češčenju, lahko pa zvečer, vendar že ob 4 ali 5 uri. Spored pritrkovalskih viž je sestavljen iz treh čim bolj različnih vzorcev, ki so izvajani v počasnem ritmu. Vsako melodijo prekine veliki zvon dvakrat tako, da mu med juganjem za 4 nihaje (udarce) več pritrkovec ulovi kembelj, nato ga zopet previdno spusti nazaj v takt zvonjenja. Vsi drugi zvonovi morajo držati isto melodijo. Pri prvi in zadnji melodiji je vodilni najmanjši zvon (lahko se ga juga med pritrkovanjem). Med eno in drugo melodijo morata biti točno dve minuti tišine. Enako ponovimo tudi z ostalimi melodijami. Vsi trije vzorci tako trajajo približno trideset minut. Na dan pogreba zvonimo z istim zvonom in pritrkavamo tedaj, ko gre duhovnik iz cerkve proti domu umrlega pritrkovalca, kjer ga sprejme. Ob tej priliki zvonimo približno 2 minuti. Ko je sprejem končan in se začne spreved z umrlim premikati proti cerkvi, ročno zvonimo ali počasno pritrkavamo ves čas, dokler ga ne prinesejo v cerkev. Po sveti maši zvonimo, ko gre spreved na pokopališče. Prekinemo za kratek čas in ponovno zazvonimo le z malim zvonom, ko duhovnik trikrat vrže prst z lopatico na krsto. Ostali zvonovi med zvonjenjem malega umirjeno pritrkavajo, dokler le-tega zvonar ne poganja več in se zato ustavi.

Starejši zvonarji so nas učili tudi, da vsakdo, ki umre, zasluži, da ga na poti v večnost spremljajo zvonovi. Naj bo reven ali bogat, vsak je v večnosti pred Bogom enak. Vsako dobro delo zasluži dobro plačilo, tega pa ne iščimo pri ljudeh. Bolje je, da nam ga bo Bog poplačal. Vipavci imamo zelo radi slovesno povzdignjene praznike. Žal smo mnoge lepe navade in cerkvene običaje, med katerimi je tudi pritrka-

Na dan pogreba smo se pritrkovalci ponovno zbrali v našem vipavskem zvoniku. Kakor veli stoletna navada, smo najstarejšega pritrkovalca na zadnjo pot pospremili z zvonovi. Zvonili smo žalostne pritrkovalske viže: počasno Mercinovo na okoli, štirico na okrog in počasno štirico z malim vihtečim zvonom. Glavno vlogo med zvonovi je imel mali zvon. Kntkali (pritrkovali) smo Ivo Prelec, Miloš Kodele, Peter Prelec in Marko Česen.

Ponovno smo razočarani ugotovili, da že nekaj časa zvonovi ne zvonijo na električni pogon, razen velikega, pa tudi urni kazalci na stolpni uri so začeli zaostajati, kot da nam hočejo sporočiti, da se je Vipavcem čas ustavil. Kakor nekoč, smo tudi ob tej priliki ročno jugali zvonove na vrvi, saj smo želeli ob slovesu od g. Cizere slišati zvoniti vse zvonove. Z njegovim odhodom nas je zvonarjev še

Vsi vipavski pritrkovalci (18. 1. 1980)

vanje, začeli opuščati. Naši predniki so z velikim trudom in ponosom držali tradicije. O tem pričajo mnoga imena mojstrov zvonarjev. Prav je, da se jih spominjamo in naj nam bo njihovo delo za vzor in spodbudo.

V vipavskem zvoniku visi na zidu v sobici pod zvonovi, tam, kjer je včasih stala stara mehanska stolpna ura, plošča. Leta 1980 jo je dal postaviti mojster Anton Božič. Na njej so zapisana imena vipavskih zvonarjev in pritrkovalcev:

Kariž Janez 1843, Kostanjevič Andrej 1848, Krhne Mihael 1860, Vidmar Ignac 1861, Prelec Alojz 1894, Vidmar Ivan 1898, Ferjančič Vinko 1905, zvonar in cerkovnik, Poniž Vinko 1909, Tomažič Stanko 1910, Kostanjevič Josip 1910, Poniž Ivan 1911, Premrl Jožko 1911, Premrl Vincencij 1913, Cizera Anton 1915 (umrl 2013), Bavčar Miloš 1920, Kariž Anton 1920, Naglost Ivan 1922, Pegan Angel 1923, Ferjančič Jože – Log 1923, Cunta Milan 1924, mag. Šček Ivan 1925, Ferjančič Vinko 1930, Božič Anton 1932, Prelec Alojz 1932, Planinc Ivan 1933, Premrl Riko 1934, Prelec Valerij 1935, Kodelja Ivan 1938, Kalc Jože 1953, Planinc Peter 1962, Planinc Ivo 1963, Tomažič Damjan 1964, Fajdiga Jurij 1965, Česen

Mark, Jure, Damjan, Janko in Aleš

Marko 1965, Rodman Janko 1966 in Kodelja Aleš 1966. Za njimi so še pritrkovali Vrčon Tomaž 1969, Peter Česen 1969, Vrčon Matej 1970, Žagar Adam 1970 in Božič Slavko 1971.

Bogdan, Ivo, Blaž in Mark

Od svoje mladosti do danes sem izučil mnoge mlajše pritrkovalce. Eno najboljših in najbolj dejavnih ekip so sestavljali Ivo Prelec, Blaž Marc in Bogdan Fajdiga. Skupina je več kot deset let sodelovala tudi na mednarodnih srečanjih in tekmovanjih v Sloveniji in v tujini. Kasneje so se jim pridružili tudi mnogi drugi, med njimi Jurij Kete, Ervin Škvarč, Igor Marc, Miloš in Benjamin Kodele, Peter Prelec, Darjan Matevski, Janez Kalc.

Vsi imenovani pritrkovalci smo v domačem zvoniku redno pritrkovali za praznike, pred svetimi mašami, za delopust, za sv. jutra in svete večere in ob drugih priložnostih.

Še danes večkrat srečam in obiščem starejše pritrkovalce, ki povedo, da jih žalosti, ker ni več slišati pritrkavanja iz našega zvonika. Pojasnim jim, da so se časi spremenili in mladi imajo danes veliko drugih obveznosti. Za učenje pritrkavanja si ne vzamejo več časa ali pa nimajo dovolj vztrajnosti. Poleg tega so se mnogi odselili iz kraja in si drugod ustvarili družine. Trenutno ni nikogar, ki bi spodbujal in učil pritrkavanje kot nekoč. Zato smo se nekateri odločili, da ponovno zberemo mlade, jih navdušimo za pritrkavanja in tako poskrbimo, da ta lepa navada, ki ljudi združuje in povezuje, ne gre v pozabo. Na tem mestu pa si upam zapisati, da si gotovo vsi želimo, da bi nam kmalu lahko mladi slovesno pritrkovali na nove uglašene zvonove, ki bodo viseli v obnovljenem zvoniku. Priprave na to tečejo že nekaj let.

Pritrkovanje je edinstvena navada, ki so jo imeli naši predniki. Želja mnogih, ki nam ni vseeno, če bo izginila, je, da jo prenesemo na mlajši rod, saj smo jim dolžni predati dediščino prednikov. V času potrošništva so stari običaji za mlade vse manj pomembni ali pa se jih preprosto ne zavedajo. Včasih se zdi, kot bi hotel sodobni človek uničiti lepe stare verske običaje, saj se ne zanima zanje. Družine so se spremenile, vpliv starejših je vse manjši. Mladi rastejo pod močnim vplivom družbenih razmer in medijev, ki poudarjajo uživaštvo in hitro življenje. Skorajda ni več časa, da bi se človek ustavil in zazrl sam vase.

Tako se tudi mladi ljudje prepogosto oddaljujejo od svojih korenin in ne vedo več, kako so živeli njihovi predniki. Običaji in stare navade se opuščajo ali pa ostajajo le še turistične atrakcije.

Morda tudi zato mnogi ne vidijo več smisla v zvonjenju zvonov ali celo hočejo delati vse brez Boga. Ljudje prejšnjih časov so vse delali z Bogom. Vse se je nanašalo Nanj. Starejši ljudje so imeli veliko izrazov in pozdravov,

Priznanja pritrkovalske ekipe

Pritrkovalska šola mladih

duhovnikom in pritrkovalcem, da spodbujajo mlade, da z učenjem pritrkavanja ohranijo navado tudi za poznejše rodove.

(se nadaljuje)

Kolavdator zvonoslovec
Mark Česen

Grenko sladki spomini naše preteklosti

Zgodbe, poimenovane *Grenko sladki spomini naše preteklosti*, bodo bralca vrnila v preteklost in mu pričarale čas v Vipavi, kot so ga doživljali naši prapradedi. Zgodbe bodo s pomočjo literarnih virov in s kancem domišljije obudile duh majhnih, za širšo zgodovino nepomembnih ljudi iz Vipave

so kraju prinesli slavo, znana vsakomur, je ime morilca iz Šembida pozabljeno, spomin na njegov zločin pa je že zdavnaj zbledel. S tem zapisom ga obujamo v življenje. V zgodbi, ki jo imate pred seboj, bo njegova tragična usoda prepletena s tedanjim kazensko pravnim postopkom in

Šembid – Podnanos, v začetku 20. stoletja

in njene okolice, ki niso živeli tako daleč nazaj v preteklosti, a so za njimi največkrat ostala le imena na nagrobnikih.

Za mladeničem, ki je živel v sredini 19. stoletja in o kateremu govori ta zgodba, pa ni ostal niti preprosti leseni križ, ki bi zaznamoval njegovo zadnje počivališče. Medtem ko so imena Šembidcev, ki

načinom, kako je oblast v 19. stoletju kaznovala najhujše zločince. Zgodba je povzeta iz različnih pisnih virov. Med njimi so časopisi, avtobiografija pravnikar dr. Henrika Tume in knjige, ki opisujejo kazenski proces v 19. stoletju. Za lažjo predstavo bralca je bila pri opisovanju zgodbe uporabljena tudi manjša mera domišljije.

Vipavec na vešalih

V nedeljo, 18. februarja leta 1866, je hlapec France Sk. med sprehodom po vinogradu v Šembidu, kot se je nekdanj imenoval Podnanos, naletel na grozljiv prizor. Pod trtami je brez vsakega znaka življenja ležala ženska srednjih let, hudo poškodovana in okrvavljena. Kri je bila vsepovsod. Franceta je obšla misel, da se je zgodilo strašno hudodelstvo. Ko je videl, da žrtvi ni bilo več mogoče pomagati, je stekel do svojega gospodarja in obvestil vipavske žandarje. Vest o umoru je hitro obkrožila Šembid in okolico ter vzbudila grozo med okoliškim prebivalstvom. Mnogi so ob tem pomislili na roparske umore po habsburški monarhiji, o katerih so brali v dnevnem časopisju. Se je v njihove kraje zatekla roparska tolpa na krvavem pohodu? V naslednjih dneh so vaščani v strahu pred novim napadom zaklepali vrata svojih domačij in po prvem mraku niso več odhajali iz svojih domov. Umorjeno žensko Ano¹ so poznali vsi, saj je bila vas tudi tedaj majhna skupnost, ki je štela le nekaj čez sto hiš. Ana je bila ena izmed neštetihi kajžaric, ki so se preživljale z delom pri okoliških posestnikih. Živela je skupaj s svojim sinom, ki še ni bil poročen.

Oblast je nemudoma odredila ogled kraja zločina in sodno obdukcijo najdenega trupla. Izvedeni zdravniki so ugotovili, da je Ana umrla nasilne smrti, zaradi poškodb glave, ki jih ji je zadala neznana oseba s topim orodjem. Na podlahti obeh rok so našli rane, ki jih je napadalec zadal, ko se je Ana branila. Žandarji pa so z ogledom kraja dejanja in poizvedovanji ugotovili, da so v vinogradu zraven kraja zločina izginili trtni koli.

Iz Postojne je prispel preiskovalni sodnik, da je usmerjal orožnike, ki so v Šembidu začeli poizvedovati pri vaščanih po informacijah, ki bi pripeljale do storilca. Prvi na vrsti za zaslišanje so bili družinski člani umorjene. Anton, sin umorjene, je povedal, da se je njegova mati dan prej v trdem mraku odpravila v sosedov vinograd izkopat nekaj trt. Ko je bilo ugotovljeno, da je Anton, ki so ga vaščani v pogovoru s preiskovalci označili kot tatu in postopača, s svojo materjo slabo ravnal in da je zadnji, ki je videl žrtev živo, se je preiskava osredotočila nanj.

Zaslišanja osumljenca, prič in izvedencev je vodil preiskovalni sodnik, prisotna pa sta bila še dva prisednika in zapisnikar. Potekala so najverjetneje na vipavski sodnici, ki je bila ustanovljena le nekaj let pred tem. Leta 1866 je imela preiskava v kazenskem postopku bistveno večjo vlogo, kot jo ima sedaj. Kazenski postopek je imel v sredini 19. stoletja naravo inkvizicijskega oz. preiskovalnega postopka, ki je skoraj v celoti potekal za zaprtimi vrati. V preiskavi, ki je bila najpomembnejša faza

postopka, so bili pridobljeni vsi dokazi, na katerih je temeljila sodba. Da bi preiskovalni sodnik zaključil zadevo, je moral pridobiti Antonovo priznanje, kar je bila veliko težja naloga, kakor so jo imeli njegovi predhodniki le stoletje poprej. Še slabo stoletje pred tem je bilo mučenje običajna faza preiskave, s katero so preiskovalci osumljenca pripravili do priznanja. Marija Terezija je mučenje leta 1776 dokončno ukinila.

Anton je na začetku zaslišanja vztrajno zanimal možnost, da bi ubil svojo mater, zato se je preiskovalni sodnik osredotočil na priče, ki so poznale odnos med Ano in Antonom. Do prelomne točke je prišlo pri zaslišanju dveh prič, ki sta izpovedali, da jima je Anton za umor lastne matere ponujal denar. Izjavi in rezultati hišne preiskave, v kateri so našli obremenjujoče dokaze, so bili temelj za to, da je bil zoper njega odrejen preiskovalni zapor, v katerem se je zaslišanje še stopnjevalo. Anton se je po večurnem zaslišanju pod težo dokazov in pod pritiski vdal. Svoje dejanje je priznal ter ga podrobneje opisal².

Na podlagi njegovega priznanja se je razvedelo, da je njen umor načrtoval že od jeseni leta 1864, vendar ga zaradi strahopetnosti ni izpeljal. Umoriti jo je poskusil že trikrat, poizvedoval je tudi med znanci, ali bi bili umor pripravljeni izvršiti namesto njega, vendar je bil tudi pri tem neuspešen. Vse se je spremenilo nekega mrzlega februarskega večera. Zvečer 17. februarja 1866 mu je mati ukazala, da jo mora pospremiti do vinograda. V vinogradu je zbral pogum in izpeljal svoj načrt. Mater je napadel z enim izmed trtnih kol in jo pokončal. Njegovo priznanje, da je pred napadom molil za božjo pomoč, da bi ostal umor neraziskan, je poželo zgražanje pri vseh vpletenih v preiskavo.

S priznanjem je bila Antonova usoda zapečaten. Vkljenjen na vozu je bil v spremstvu žandarjev odveden v Postojno, potem pa naprej v Ljubljano. Nikoli več ni doživel dneva na svobodi in nikoli več ni videl svojega doma ali domače vasi. Spis o dognanjih iz preiskave je bil skupaj z dokazi poslan ljubljanski deželni sodnici, ki je bila pristojna za izrekanje sodbe.

Anton je bil zaprt v eni izmed ljubljanskih kaznilnic. Ljubljana je imela v svoji zgodovini veliko število zaporov, zato je nemogoče ugotoviti, v kateremu izmed njih je bil nastanjen. V stoletjih pred tem so ljubljanske oblasti kot ječo uporabljale mestno bastijo Šance, Žabjak oz. Angelski grad, ali pa Trančo v središču mesta. V 19. stoletju se je pričela uporabljala ječa v ljubljanskem gradu, ki pa je ravno nekaj let pred Aninim umorom prenehala delovati, zaporniki pa so bili preseljeni v mesto.

Vsekakor Anton ni bil zaprt v prostorih sedanje sodne palače, saj je bila ta zgrajena šele po velikem potresu, ki je Ljubljano prizadel leta 1895. Mestna policija je Kolizej prevzela ravno v letu 1866, zato obstaja celo možnost, da je bil Anton svoje zadnje dneve življenja zaprt ravno v Kolizeju. Čeprav ne bomo nikoli vedeli, v kateri ječi je bival, vemo, da so bile razmere, v katerih so tedaj prebivali zaporniki, zelo težke. Ječe so bile temne, vlažne,

najrazličnejše zločine. Tako je svoj čas doletela smrt morilce, razbojnike, izdajalce, vlomilce, požigalce, krivoverce, ponarejevalce denarja, mnogožence, posiljevalce, tatove, vodje organiziranih uporov, s smrtjo so celo kaznovali osebe, ki so prelomile slovesno zaobljubo. Oblast je uporabljala različne metode usmrtitve, kot so obešanje, obglavljanje, razčetverjenje, zazidanje in sežig na grmadi. Usmrtitve so bile še v 18. stoletju

Sedanji magistrat v Ljubljani, tedaj poznan pod imenom »Rotovž«, pred katerim so izrekli sodbe. Slika je iz 19. stoletja. V 17. stoletju sta pred stavbo stala še sramotilni steber in železna kletka, kjer so hudodelce izpostavljali posmehu ljudstva.

nezdave, zaporniki pa so imeli pogosto uši ali pa nalezljive bolezni. obroki so bili skromni, pogosto je bilo fizično nasilje, zaporniki pa so morali delati v prisilni delavnici. Leta 1866 je povrh vsega v Ljubljani kosila še kolera.

V sredo dne 29. avgusta 1866 se je pred stavbo sedanjega magistrata v Ljubljani začela zbirati množica ljudi. Zvonovi so slovesno zvonili in opozarjali ljudi, naj se v čim večjem številu udeležijo javne razglasitve sodbe. Med ljudmi je vršalo, da bo razglašena sodba proti morilcu, ki naj bi umoril svojo lastno mater. Ob določenem času je iz Rotovža prišel sodni senat in se razvrstil pred množico. Eden izmed sodnikov je v rokah držal palico. Nato so pred množico pripeljali Antona, vkleknjenega v verige, in ga izpostavili zastraženega na odru, da ga je lahko videla množica z vseh strani trga. Sodni pisar je prebral odlomek iz obtožnice, ki je vseboval glavne podatke o storjenem zločinu, priznanje in sodbo. Takoj zatem je sodnik prelomil palico, jo vrgel na tla pred obsojenca in pozval Boga, naj se usmili njegove duše. Anton je bil namreč obsojen na smrt na vešalih. Prelom palice je simboliziral sodbo in večno izključitev hudodelca iz družbe.

Izrek smrtne kazni je bil nekoč pogost za

tako pogoste, da ni bilo osebe, ki ne bi vsaj enkrat v svojem življenju prisostvovala kakšni. Podatki za Gorico za to obdobje kažejo, da so bile v povprečju izvršene tri usmrtitve letno. V devetnajstem stoletju se je število usmrtitev zmanjšalo na povprečje eno usmrtitev letno, kar je veljalo tudi za Ljubljano.

Razlogi za pogosto uporabo smrtne kazni se skrivajo v tedanji miselnosti. Vse do 19. stoletja namen kazni v kazenskem postopku ni bilo popravilo storilca, temveč poprava škode, ki jo je storil obsojenec. Kazen je bila tako huda, kot je bil hud storjen zločin. Kazen naj bi zločinca naredila neškodljivega, ostale možne hudodelce pa naj bi odvrčala od protipravnih dejanj. Prave alternative telesnim kaznim, med katere je spadala smrtna kazen, ni bilo. Preprosti ljudje niso bili naklonjeni zaporni kazni vse do 19. stoletja. V dobi, ko je vladala lakota in je moral običajen človek za svoje preživetje trdo delati, si ni bilo mogoče predstavljati, da bi bili zločinci za svoja hudodelstva nagrajeni s streho nad glavo in krožnikom hrane. Pod vplivom razsvetljenstva je smrtna kazen ob koncu 18. stoletja začela izgubljati svoje privržence. V času, ko je bil Anton obsojen na smrtno kazn, je bila ta predvidena le še za izdajalce in naklepne morilce, vsem ostalim pa so bile izrečene zaporne kazni. Smrtna kazn se je izvajala le še na vešalih.

Anton je uporabil vse pravne poti, da bi ubežal usodi, ki mu jo je namenila ljubljanska deželna sodnija. Pritožil se je na c. kr. deželno nadsodnijo v Gradec in na najvišjo c. kr. sodnijo na Dunaj. Obe sta njegovo pritožbo v celoti zavrnili.

Antonovo zadnje upanje je bila prošnja za odpustitev smrtne kazni, ki jo je naslovil na cesarja. Videti je bilo, da ima veliko možnosti, da bo njegovi prošnji ugodeno. Cesar Franc Jožef I. in njegovi predhodniki so pod vplivom razsvetljske struje pomilostili devetdeset odstotkov vseh obsojenih na smrt. Ogromen vpliv na cesarja je pri milejši kaznovalni politiki imela njegova žena cesarica Elizabeta. Vsekakor je Anton svojo kazen z vloženo prošnjo preložil še za nekaj dragocenih dni, tednov, mogoče celo mesecev, kar se je izkazalo za zelo pomembno.

Ljubljanski grad s planoto v 19. stoletju

V letu 1866 so se v pravniških in političnih krogih namreč razširile govornice, da nameravajo pravniki, ki pripravljajo novo kazensko-pravno zakonodajo, pod vplivom razsvetljenstva iz zakonodaje črtati smrtno kazen. V kratkem naj bi v parlamentu prišlo do razgrnitve osnutka zakona in, tako je bilo rečeno, do glasovanja o odpravi smrtne kazni. V primeru odprave ne bi bila izvršena nobena smrtna kazen več, tudi že izrečena, pomiloščeni pa bi bili vsi obsojenci, ki so čakali, da se smrtna kazen nad njimi izvrši. Dan, ko naj bi v parlamentu glasovali o smrtni kazni, se je približeval. Šlo je za borbo na čas. Ali bodo poslanci pravočasni ali pa jih bo prehitela odločitev Franca Jožefa I.? Če bo poslance cesarjev sel prehitel, kakšna bo cesarjeva odločitev?

Prišel je dan, ki je odločil o Antonovi usodi. Sel je prinesel novico s cesarjevega dvora, ki so jo vsi pričakovali. Skupaj s cesarjevim pismom je iz Dunaja pripotoval rabelj. Cesar je odločil, da morilca lastne matere ne pomilosti.

Z rabljevimi prihodom se je začel odvijati strogo določeni protokol, določen za izvršitev smrtne kazni. Obsojenca so obvestili, da naj se pripravi na

usmrtitev, ki bo izvršena čez tri dni. Poskrbljeno je bilo, da mu je bilo čimbolj udobno, zadnjo noč pa mu je bil ponujen duhovnik, s katerim je prebedel noč. Dana mu je bila možnost, da se pokesa svojih grehov, da se izpove in prejme poslednje zakramente. Znano je, da se je Anton svojega zločina globoko skesal in da je dobil duhovnikovo odvezo. Ko je duhovnik odšel, je bil prepuščen sam sebi. Obsojenim na smrt je bila odvzeta pravica, da bi napravili oporoko, prav tako so jim bili prepovedani obiski.

Usmrtitev je potekala v petek, 15. marca 1867, dobro leto dni po izvršenem umoru. Petek je bil kot dan izvrševanja smrtnih kazni določen že v obdobju starega Rima, tradicija usmrtitev na ta dan v tednu pa se je od tedaj obdržala še v drugih deželah. Iz pričanj, kako so potekale usmrtitve v tedanjem času, je mogoče domnevati, da so vklenjenega Antona v sprevedu treh vozov vodili skozi Ljubljano na kraj usmrtitve. V enem vozu je sedel zvezan obsojenec z duhovnikom in dvema stražarjema, v drugem člani komisije, tretji pa je peljal rablja, ki je bil oblečen v črno oblačilo. Temeljni smisel vodenja na morišče je bil v ponižanju in osramotitvi zločinca pred množico. Vozove, ki so peljali na morišče, so pred podivjano množico varovali vojaki. Iz prve roke nam je znan opis tega dogodka, kot ga je doživljal tedaj še niti devetletni Henrik Tuma, ki je Antonovo usmrtitev spremljal skupaj s svojo teto. Dečka je prevzelo usmiljenje, saj je podzavestno sodil, da nima nihče pravice usmrtiti človeka. Iz njegovih spominov:

»Prav tak vtis je napravilo name pozneje, menda leta 1864³, obešanje mladega Vipavca, morilca rodne matere. Tudi takrat so izdali tiskano poročilo s sliko. To pot sem bil tudi sam med gledalci. Obešali so na grajski planoti. Prišel je že v rabo sedanji tip vislic, na katerih se obeša na mehaničen način. Ves Grad je bil poln ljudstva, vse se je gnetlo. Obešali so na robu planote, da se je moglo od daleč videti. Ko so Vipavcu zadržnili okoli vratu zadržgo, je zagnal oster krik, ki mi je dolgo zvenel po ušesih ...«

Iz besed dr. Henrika Tume lahko razberemo, da je napovedana usmrtitev privabila ogromno število ljudi. To potrjuje tudi časopis Zgodnja danica, ki je poročal, da so v petek, 15. marca 1867, drle trume ljudi na ljubljanski grad. Zanimanje za Antonovo usmrtitev ni bilo nekaj nenavadnega. Usmrtitve so vedno privabljale mnogo ljudi od blizu in daleč. Ljudje so se začeli zbirati že dolge ure pred dogodkom. Po Ljubljani se je razlegalo kričanje in prepiranje. Množica si je med čakanjem krajšala čas s pripovedovanjem objestnih šal in s popivanjem.

— Sinovi in hčere poslušajte tudi to-le, kar bi bili mogli še zadnjič omeniti. Bog je obljubil tistim, ki svoje stariše spoštujejo večno in časno srečo ter dolgo življenje na zemlji. Kako daleč pa tudi tisti utegne zabresti, ki se ne ravna po božji zapovedi, kaže nam žalosten dogodek od 15. p. m. Kvaterni petek so derle na vse zgodaj cele trume ljudstva na ljubljanski grad. Kaj je neki posebnega? Še-le 24 lét starega hudodelca iz Vipave peljejo na vislice, ker je ubil — svojo lastno mater. Strašna kazen, na stebru umreti; pa tudi strašno hudodelstvo, svojo lastno mater umoriti! Bil je nesrečni razuzdanega obnašanja, brezvernega življenja. — Kjer pa vere ni, tam vsako hudo moč dobi, zatoraj je tudi tega grešnika hudoba najprej storila postopača, potlej tatú in slednjič (17. svečana 1866) morivca lastne matere. Kakoršno življenje, taka smert.

Tako je klerikalni časopis Zgodnja danica dne 1. aprila 1867 objavil vest o Antonovi usmrtitvi.

Včasih je prišlo celo do nasilja, koga so celo pomendrali. Oblast je zanimanje ljudstva še bolj spodbujala, saj je organizirala loterijo in prirejela javno veselico, med množico pa je delila letake, da je vse seznanila o storjenemu zločinu. Tak letak je bil natisnjen tudi ob Antonovi usmrtitvi.

Privlačnost so usmrtitvam dajale tudi določene vraže. Božjastnim bolnikom je bila zelo priporočena navzočnost pri usmrtitvi, saj naj bi strah bolnika ugodno vplival na bolezen, zaužitje krvi usmrčenega pa naj bi iz takega bolnika odgnala hudobne sile. Posebna moč je bila pripisovana tudi orodju in pripravam, ki so služile za usmrtitve, saj naj bi te prinašale srečo in zdravje. Mnogo teh vraž je bilo še zelo živih v času Anotnove usmrtitve.

S smrtjo na vešalih se je tako na očeh javnosti in dosti prekmalu pod težo strašnega zločina dopolnila življenjska usoda mladeniča iz naših krajev. Kaj ga je pripravilo do tega, da je zakrivil

najhujši zločin proti lastni materi, najverjetneje ne bo nikoli znano. Antona niso pokopali pod vislicami, kot so to počeli stoletja poprej. Vislice na planoti ljubljanskega gradu so podrli, saj je zakon tedaj določal, da so bile postavljene za vsako priložnost posebej. Njegovo telo je bilo položeno v preprosto leseno krsto in prepeljano v bolnišnico, kjer je bila opravljena obdukcija. Malo verjetno je, da bi njegovo truplo zahteval kdo od njegovih sorodnikov, zato lahko domnevamo, da je

bil na tihem pokopan na tedanjem ljubljanskem pokopališču, ob cerkvi sv. Krištofa, severno od sedanje železniške postaje.

Življenje je teklo naprej. Le nekaj mesecev po Antonovi smrti je parlament končno odločal o ukinitvi smrtne kazni. Njeni nasprotniki so bili preglasovani in poslanci so izglasovali, da smrtna kazen ostane. Prišlo pa je do prvega koraka k napredku – oblast se je odpovedala javnim usmrtitvam. Antonova usmrtitev je bila tako ena zadnjih javnih usmrtitev v habsburški monarhiji. Od tedaj dalje izvršitev smrtne kazni ni več javna prireditve, na kateri bi lahko ljudstvo izživljalo svoja najtemačnejša nagnjenja. Od leta 1867 dalje so se usmrtitve izvajale znotraj zaporov oz. na pokritih dvoriščih in to vse do leta 1957, ko je bil pod taktirko pravosodnega sistema v Sloveniji usmrčen zadnji hudodelec.

Tanja Žvokelj

Opombe:

¹ Zaradi spoštovanja do morebitnih potomcev bo priimek žrtve in morilca izpuščen.

² Zločin sam je bil nazorno opisan v Kmetijskih in rokodelskih novicah. Za potrebe te zgodbe bodo slikovite podrobnosti umora izpuščene.

³ Opomba avtorice; Henrik Tuma je v avtobiografiji navedel napačno letnico. Pravo leto je 1867.

Literatura:

- Andrej Studen; *Rabljev zamah; K zgodovini kriminala in kaznovanja na Slovenskem od 16. stoletja do začetka 21. stoletja.*

- Dr. Henrik Tuma; *Iz mojega življenja*

- *Zgodnja danica, 1. april 1867*

- *Kmetijske in rokodelske novice, 23. marec 1867*

Padli, ustreljeni, obešeni in pogrešani v 2. svetovni vojni v naseljih Vipava in Nanos

Seznam žrtev 2. svetovne vojne iz Vipave in Nanosa je nastal po spominu *Jožeta Marca* iz Vipave, Pod gradom št. 6. Bralce prosimo za dopolnitev ali popravke objavljenih podatkov. Ni nam znano, če tak seznam sploh kje že obstaja. Za našo krajevno zgodovino so ti podatki zelo dragoceni. Skoraj enako število je bilo padlih tudi v 1. svetovni vojni, kar potrjuje seznam umrlih na spomeniku na pokopališču v Vipavi.

1. Slavko Bizjak - Fljitov, pogrešan italijanski vojak
2. Štefan Posega - Posejgov, pogrešan italijanski vojak
3. Anton Štanc - Štancov, brat, padel v partizanih
4. Frida Štanc - Štancova, sestra, padla v partizanih
5. Boris Durn - Durnov, padel kot partizan pri Razdrtem
6. Ivan Lekan - Žaglčnov, pogrešan v Rusiji kot italijanski vojak
7. Anton Žvokelj - Erzilcov, obešen od Nemcev v Vrhpolju
8. Karlo Štekar - Štekarjev, pogrešan v Albaniji kot italijanski vojak
9. Rado Trošt - Troštov, padel kot partizan
10. Ciril Kobal - Kobolov, padel na Razdrtem v borbi z Nemci
11. Anton Nini Paroni, pogrešan v Črni gori
12. Ludvik Curk - Curkov, ustreljen od Nemcev
13. Dr. Emil Petrič - Petričev, ubit pred svojim domom v Vipavi
14. Vida Puc - Blažonova, otrok, ustreljena v domači hiši ob napadu Nemcev
15. Milan Bajc - Bajcov, padel kot partizan med Branico in Gabrjami
16. Ivan Marc - Marcov, padel kot partizan v Baški grapi v borbi z Nemci
17. Anton Bavčar - Skukov, ni prišel iz tržaškega zapora
18. Avgust Rehar - Reharjev, ustreljen od Nemcev v Vipavi
19. Karla Dekleva - Deklevova, odpeljana, pogrešana
20. Miloš Bavčar - Bavčarjev, brat, utopljen v italijanski podmornici kot italijanski vojak
21. Boris Bavčar - Bavčarjev, brat, pretepen in ubit od Nemcev v Šembidu,
22. Jože Jež - Abramov z Nanosa, brat, pretepen in ubit od Nemcev v Šembidu
23. Ivan Jež - Abramov z Nanosa, pogrešan po vojni
24. Anica Pegan - Anče Princeva, ubita, pogrešana po vojni
25. Franc Rodman - Čehovinov, umrl v bolnici kot italijanski vojak
26. Ivan Malneršič - Učarjev, umrl v bolnici v Topolščici
27. Cveto Lavrenčič - Buognerjev, pogrešan v Španiji kot italijanski vojak
28. Franc Lavrenčič - Buognerjev, padel v Rusiji kot italijanski vojak
29. Izidor Čuk - pri Babci, obešen od Nemcev v Vrhpolju
30. Jože Petkovšek - Petkovškov, pogrešan kot italijanski vojak
31. Oskar Jež - Božičev, padel kot italijanski vojak v Tobruku v Libiji
32. Ivan Čuk - Čukov, otrok, umrl zaradi nesreče z orožjem doma v kuhinji
33. Ivan Šček - Ščekov, ujet na Nanosu in obešen od Nemcev v Vrhpolju
34. Ivan Ferjančič - Frjanščev, obešen od Nemcev v Vrhpolju
35. Erno Ščuka - Ščukotov, umrl v Rusiji kot italijanski vojak
36. Ivan Bajc - Bajcov, brat, padel v partizanih,
37. Rajko Bajc - Bajcov, brat, padel v partizanih pri Gorici
38. Jože Gorjup - oče, pogrešan med vojno nekje v Istri
39. Štefanija Gorjup - mati, pogrešana v Istri
40. Florjan Gorjup - sin, pogrešan
41. Marjan Božič - Godnov, otrok, nesreča z orožjem v Podskali
42. Anton Kodelja - Kodeljev u koloni, oče, umrl v lagerju v Nemčiji
43. Jože Kodelja - Kodeljev u koloni, sin, umrl v Udinah kot italijanski vojak
44. Pavel Albreht - Puotov, brat, ubit na cesti pod Erzeljem
45. Rafaela Albreht - Puotova, sestra, pogrešana med vojno ali po vojni

Koliko mladih življenj, koliko izgubljenih družin!

Zapisala Magda Rodman

Francka Starc in mladinsko gledališče v Vipavi

Lanthierijev dvorec v Vipavi je obnovljen in ves drugačen, kot je bil v času, ko se nam je za gostilniškim pultom v klubu, kot smo takrat rekli bifeju v tem dvorcu, smejala prijazna točajka v črni halji in z lepim belim predpasnikom. To je bila Francka Starc, vedno nasmejana in dobre volje. Gostilniški prostor se je v Lanthierijem dvorcu takrat nahajal levo za vhodom.

Francka, roj. Mikuž, je bila hči Franca in Frančiške Čuk. Rojena je bila v Notranjih Goricah 11. 9. 1918. Oče je bil mizar. Prvo delo je dobila v galanteriji v Podpeči. Sama je povedala, da ji je gospodar plačeval z boni, ki jih je lahko vnovčila le v njegovi trgovini. Tik pred 2. svetovno vojno se je poročila z Antonom Likarjem, doma z Otlice. Tam je živela s hčerko Marinko, dokler ni bila hiša požgana. Po koncu vojne se je s hčerko preselila v Ajdovščino in se zaposlila v vojaški menzi. Tu je spoznala drugega moža Franca Starca iz Tomaja, sicer partizana IX. korpusa. Nova družina se

Francka pred domom JNA v Vipavi

Kot natararica v domu JNA

je preselila v Solkan, kjer je mož dobil drugo službo kot miličnik, ki pa je ni dolgo opravljal. Čez noč se je zgodila sprememba in je ostal na cesti. Družina se je leta 1948 povečala z rojstvom sina Vasilija in se leta

1950 preselila v Vipavo. Francka se je kmalu vživela v novo okolje. Bila je tajnica društva AFŽ in je začela vipavsko mladino učiti igre. Do leta 1960 je skrbela za družino in se ob tem še aktivno vključevala v družabno življenje Vipave. V istem letu se je odločila za zaposlitev in sprejela delo natararice v bifeju doma JLA v Lanthierijevem dvorcu. Po nekaj letih pa je delala kot prodajalka kruha in slaščic v pekarni Mlinotesta v Vipavi pri Poniževih, kjer je ostala do upokojitve. Mož Franc pa si je služil kruh pri takratni Kmetijski zadrugi Vipava, kjer so cepili trte, odkupovali grozdje, jemali vzorce mošta in vina ter skrbeli za vino v vinski kleti,

Francka z možem Francem, hčerko Marinko in sinom Vasilijem v Podskali leta 1965

čez nekaj let pa se je zaposlil kot upravnik invalidskega podjetja, kjer so izdelovali copate. Z družino sta stanovala v skromnih stanovanjih na različnih koncih Vipave, ker takrat še ni bilo stanovanjskih blokov.

Francka se je v vipavsko okolje hitro vživela, bila je zelo delavna in družabna žena. S svojim ljubiteljskim delom je ob skrbi za družino zapustila globoke sledi na področju mladinskega gledališča. Dolga leta je učila gledališke dejavnosti učence osnovne šole Vipava, ti smo bili takrat pionirji, pozneje tudi dijaki Nižje gimnazije Vipava. Svoje znanje, predvsem pa neuresničeno željo po

Francka v družbi s Francem Lekanom, Marjetko Tratnik in Milanom Krašno (zadaj) 1.1. 1961

delu z mladino, je prenesla v Vipavo in jo tu dolga leta tudi uresničevala. Vse je delala brezplačno z velikim veseljem. Vaje smo imeli v stari osnovni šoli v glavnem med počitnicami. Naučila nas je tudi plesnih točk. Pomagali so ji naši starši ter vipavske šivilje, ki so nam sešile gledališke kostume, in tudi članice društva AFŽ. Nastopali smo v igrah Na jasi, v Pepelki, Sneguljčici, sodelovali na kulturnih prireditvah. Dejavnost je potekala v sodelovanju s šolo.

List Nova Gorica, glasilo OF za Goriško, je 5. septembra 1952 objavil članek z naslovom »Primorski pionirji.« V njem beremo, da je konec šolskega leta 1952 pionirski svet Vipava sklenil več nalog za delo s pionirji. Prva je bila izkoristiti počitnice in dati možnost razvedrila pionirjem v igrah ter jih za nagrado peljati na morje. Igro »Na jasi« smo zaigrali na odru v Vipavi ob dnevu vstaje leta 1952, pozneje tudi v Vrhpolju in Podnanosu. Gostovali smo po okoliških vaseh (Goče, Erzelj, Slap, tudi v Tomaju),

Z izleta v bolnišnico Franjo - peljal jih je Franc Fabjan s kamionom.

v glavnem v času počitnic. Predstave smo imeli v starih osnovnih šolah, ki so med počitnicami samevale. Povsod, kjer smo nastopali, so nam ljudje darovali kakšno sadje ali kaj domačega in skromnega za pod zob. Za ogled naših predstav ni bilo vstopnine, samo prostovoljni prispevki. S tem zaslužkom nas je gospa Francka peljala na izlet v Opatijo. Pomagal ji je tudi mož Franc. Peljali smo se z odprtim vojaškim kamionom in sedeli na lesenih klopeh. Večina nas do takrat še nikoli ni videla morja. Ker starši niso imeli denarja, smo hrano vzeli od doma, vodo v steklenici, kopalke pa smo si sposodili. To je bilo veselje, da ga še danes ne moremo pozabiti. Do bližnjih vasi smo pešačili, v oddaljene pa so nas vozili s kamioni.

Na izletu v Opatiji - Francka, Franc, Štefka Širok in igralska skupina leta 1952

Francka je bila režiser tudi za odrasle. Naučila jih je igro Maksima Gorkega Mati. Igra je bila na odru samo enkrat. V prizoru je bilo v kotu razpelo in predstave so bile prepovedane. To je bilo takrat politično zelo moteče in Francka je bila samo zaradi tega deležna kritike. Pri igrah, ki jih je pozneje učila učiteljica Anica Preprost, je Francka pod odrom opravljala še delo šepetalke. Pomagala je tudi pri pripravi igre »Zaklad«, ki jo je leta 1954 režirala učiteljica Vika Samsa.

Francko smo v Vipavi poznali kot aktivno družbeno delavko na vseh področjih. Za svojo široko dejavnost je leta 1954 prejela priznanje in pohvalo OF za skrb in uspehe pri delu z mladino in leta 1956 še priznanje za delo med NOB.

Umrla je 17. 3. 1974 in počiva na vipavskem pokopališču.

S tem zapisom smo se jo s hvaležnostjo spomnili njeni nekdanji mladi igralci, ki smo sedaj dedki in babice v zrelih letih. Zapustila nam je veliko lepih spominov. Pobuda za ta zapis pa je prišla s Švedske, kjer živi Marjanca Blažič, rojena Poniž, ki je tudi nastopala z nami.

Dijaki nižje gimnazije Vipava - igra Pepelka pod vodstvo Francke Starc leta 1954

Magda Rodman

Poročilo o delu KS Vipava v letu 2012

Krajevna skupnost Vipava je v letu 2012 realizirala naslednje zastavljene cilje:

- Izdali smo 4 številke krajevnega glasila »Vipavski glas«.
- Udeležili smo se spomladanske čistilne akcije – organizator akcije je bil center za razvoj podeželja Trg Vipava.
- Menjava zunanjih oken na južni strani stavbe v stari šoli.
- Menjava zunanjih luči na stavbi stare šole, namestitev senzorjev po hodnikih in wc-jih, vzdrževalna elektro dela.
- Nakup prometnih znakov za prepoved parkiranja.
- Sofinanciranje urejanja ceste in komunalne infrastrukture Ob Beli.
- Financiranje in postavitve table na Goriški cesti.
- Nabava zalivalk za pokopališče.
- Plačilo postavitve prometnih znakov na Trgu Pavla Rušta, na Zemonu in pred pokopališčem.
- Sofinanciranje javne razsvetljave Ob Beli.
- Nabava robnikov za cesto na Zemonu.
- Vzdrževalna dela na električnem omrežju, menjava električnega števec, menjava žarnic – stara šola.
- Sofinanciranje ponatisa knjige »Življenje ob trti in kršinu«, izdelave plakatov, oblikovanje knjige in vabil.
- Izvedba in financiranje vzdrževalnih del na hodniku v pritličju stare šole
- Financiranje novoletne okrasitve Vipave (lučke).

Zahvala jasličarjem

V imenu Krajevne skupnosti Vipava se lepo zahvaljujem vsem, ki ste se trudili za pripravo številnih jaslic, postavljenih na izložbena okna vipavskih ulic in trgov, v Podskali, v Žontovi jami in v duplini kostanja na Ruštovem trgu. Vse to nam je obogatilo božično vzdušje celotne Vipave in privabilo vanjo številne obiskovalce od blizu in daleč. Upam, da se bo ta lepa ideja uresničevala tudi ob naslednjih božičnih praznikih. Vsem še enkrat iskrena hvala.

*Milan Poljšak,
predsednik KS Vipava*

Ureditev pokopališča v Vipavi

3. del

Vipava nujno potrebuje objekt za poslednje slovo. Zato sem na 11. seji sveta KS Vipava, ki je potekala 25. 10. 2012, ponovno predlagal, da v program dela KS Vipava uvrstimo tudi izdelavo projektne dokumentacije za gradnjo novega objekta za poslednje slovo in celo pričenmo z gradnjo. Na seji sveta KS so bili prisotni tudi nekateri vipavski svetniki občinskega sveta. Po predstavitvi rešitev in široki razpravi smo vsi prisotni svetniki KS soglasno izbrali kot najboljšo rešitev varianto 4 iz leta 2011. Pri tem so naša razmišljanja podprli tudi prisotni svetniki občinskega sveta iz Vipave.

Vsaj dva krajana sta me nagovorila in menila, da bi bila lokacija objekta na zahodni strani – proti Slapu – primernejša rešitev. V pogovoru z njima sem poskušal ponovno pojasniti nekaj razlogov za soglasno sprejetje take odločitve na svetu KS Vipava:

- Kar nekaj stanovalcev ulice Na Produ je proti dostopu do morebitnega objekta s te ulice.
- Za dostop z ulice Na Produ bi bilo potrebno za dostop do objekta z vozilom kupiti zemljišča sosedov, od katerih nekateri kategorično zavračajo že samo razmišljanje o taki rešitvi.
- Pričakovanje, da bo dostop preko parcele Petrola lastnik dovolil s služnostno pogodbo ali odprodajo zemljišča, ne zveni preveč optimistično.
- Poseg preko parcele, kjer so hlevi s konji, bi bil relativno velik in drag, saj razlika v višini med terenom pokopališča in hlevom in površina posega za dostop ne bi bila majhna.

- Ni dovolj pisno, kaj šele ustno soglasje lastnika parcele, kjer so hlevi s konji, pač pa nujno najmanj vpis pravice prehoda v zemljiški knjigi!

Pisanje g. Lična o raznih soglasjih, sklepih in podobnem me preseneča. Sedanji predsednik KS Vipava, g. Milan Poljšak, in član sveta KS, Franko Ferjančič, sta člana sveta KS Vipava že tretji mandat, kar celih 10 let, tudi ko je bil g. Boris Ličen predsednik KS, pa nista nikoli omenila, da obstajajo kakršni koli sklepi ali drugi načrti projektivnega biroja Castrum.

Bivši predsednik KS je že v Vipavskem glasu št. 64 iz marca 2003 obljubljal mrliško vežico, ko piše: »izdelava projekta za izgradnjo mrliške vežice – dodaten odkup zemljišča ni potreben za 1. fazo ureditve, saj je na južni strani še cca 300 m² občinskega zemljišča.« Nato v Vipavskih glasih št. 72, 73, 75, 78 in skoraj vsako naslednjo številko piše, kako se bo gradnja v kratkem začela. Svet KS, ki je začel svoj mandat novembra 2010, pa skoraj ni imel kaj prijeti v roke.

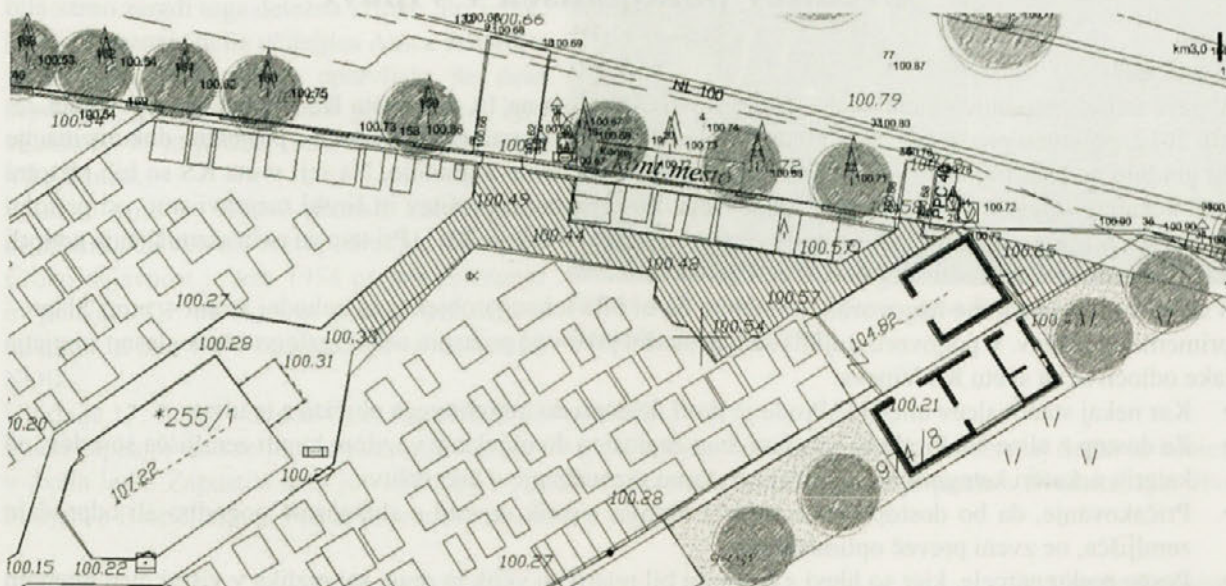
Vsi krajanji Vipave lahko upravičeno pričakujemo, da se bo v najkrajšem možnem času izdelala projektna dokumentacija objekta za poslednje slovo in pričelo z deli. Krajevna skupnost ima že rezerviranih del sredstev za izvedbo vseh potrebnih del. Še pomembneje pa je, da je tudi Občina namenila proračunska sredstva za ta projekt. Tako imamo v občinskem proračunu za izdelavo projektne dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja in za izvedbo namenjenih 8.346 €.

Da pa si bodo krajanji lažje predstavljali, kakšen pravzaprav bo objekt za poslednje slovo in kje bo lokacija izbranega objekta, bom poskusil čim bolj natančno opisati izbrano rešitev:

Objekt za poslednje slovo sestavljajo naslednji prostori:

- Mrliška vežica – 2 prostora po 13,3 m². Prostor je namenjen slovesu od pokojnika. Prostora sta enostavne, pravokotne oblike. Oder za pokojnika je predviden sredinsko v smeri daljše osi prostora. Menim, da je taka rešitev primerna za naše krajevne običaje slovesa. Tu bi želel seznaniti bralce, da nekateri kraji (Postojna, Maribor ...) uporabljajo drugačen način slovesa, ko je pokojni »v izložbi« in se slovo vrši kot procesija mimo zastekljenega okna, kar pa meni deluje odtujeno in v nasprotju s tradicijo.
- Pomemben del objekta je tudi čajna kuhinja velikosti 10,15 m². Že samo ime pove o namenu prostora, da se kdo od svojcev in drugi bližnji pokojnika lahko za trenutek umakne v svoj mir in proč od pogleda ostalih zajame zrak ali otre oči.
- Naslednji prostor je sicer majhen, a izjemno pomemben – WC velikosti 3,8 m². Verjetno se prostor ne bo veliko uporabljal, vendar je zlata vreden v trenutkih, ko narava zahteva svoje. Dostop v prostor je predviden tudi za invalidski voziček. Največ pripomb je ravno zaradi pomanjkanja tega prostora v obstoječem objektu.
- Z WC je povezana manjša shramba (2,65 m²), ki služi spravilu čistil in drugega materiala za čiščenje in vzdrževanje objekta.
- Velika pridobitev je tudi poslovilna ploščad, površine skoraj 32 m². To je pokrit prostor brez sten, ki omogoča, da se opravijo prve molitve ali govori ob začetku pogreba. Površina pa lahko zgolj omogoča oblikovanje sprevoda.

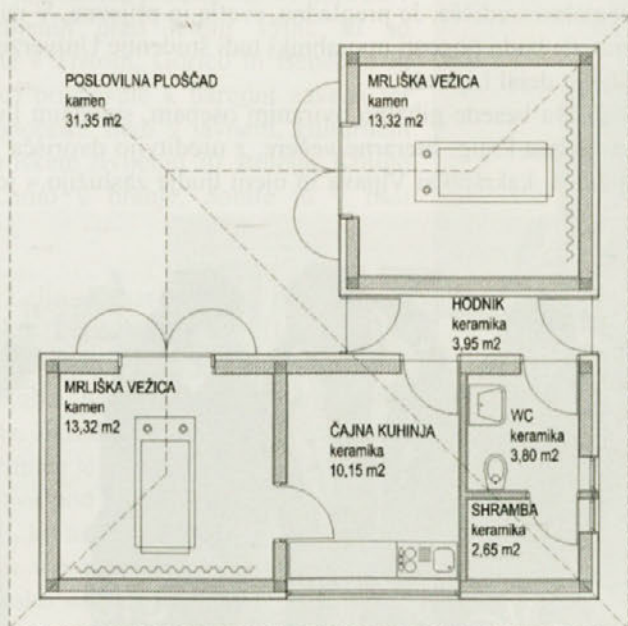
Celoten predviden poseg je predviden na mestu sedanje mrliške vežice in travnika na jugovzhodni strani pokopališča tako, da bi bil zunanji rob objekta poravnan z obstoječimi kapelami, ki že štrlijo iz obstoječega pokopališkega zidu. S posegom ne posežemo niti na en obstoječ grob!

Slika: Situacija predvidene postavitve nove vežice glede na obstoječo.

Celoten stari objekt se odstrani. Na približno polovici površine obstoječega objekta se postavi eno novo vežico, na ostalem delu pridobimo dodatno površino za poslovilno ploščad. Ostali prostori se postavijo na travnik zunaj sedanjega pokopališča. Obstojече površine »poslovilne ploščadi« so šrafirane (črtkane). V spodnjem levem vogalu slike je prikazana obstojеča cerkev na pokopališču. Pravokotniki na sliki so natančni posnetki lege in velikosti grobov. Na gornjem desnem vogalu risbe je pokazana tudi obstojеča državna cesta.

Črtkane črte na zunanji strani prostorov kažejo napušč predvidene strehe objekta. Vrata med eno mrliško vežico in čajno kuhinjo so narisana kot možnost, ki se jo lahko upošteva ali pa ne. Hodnik omogoča prehod tudi skozi objekt proti državni cesti.

Slika: Tloris predvidenega objekta za poslednje slovo.

Čeprav je to majhen, pritličen objekt, dimenzij približno 10 x 10 m, se trudimo k načrtovanju pristopiti zelo natančno, z občutkom do namena objekta in do okolja, v katerem bo postavljen. Tako se bo potrebno na eni naslednjih sej sveta KS pogovoriti o obliki strehe, povezavah med prostori, morebitnih manjših spremembah dimenzij, obdelavi prostorov ... Pomembna pa so tudi pričakovanja soseda mejaša. Upam, da bo pristojni kmalu naročil izdelavo projektne dokumentacije skladno s sklepom sveta KS z dne 29. 1. 2013, da se bodo dela lahko nadaljevala. Obenem pa vsem krajanom in krajanom Vipave ter vsem ljudem dobre volje želim blagoslovljne velikonočne praznike!

Mitja Lavrenčič

IZ NAŠE OBČINE

»Knjiga mora biti sekira za zamrznjeno morje v nas.«

Nova knjižnica v Vipavi

Kot poklon kulturnemu prazniku so v Vipavi na Prešernov dan tudi uradno (in slovesno) odprli nove knjižnične prostore, ki so bili krajanom dostopni tudi že prej (od 17. decembra). Vipavska knjižnica sodi pod okrilje Lavričeve knjižnice Ajdovščina, ki je skoraj 400 tisočakov težko naložbo vodila, denar pa sta zagotovili tako država kot občina.

Da ne gre zgolj za 'navadno' proslavo, pač pa zaresni praznik kulture, je pričala množica ljudi, ki jim knjiga, pisana beseda, slovenska še posebej, res veliko pomeni. In ki knjižnični prostor jemljejo kot sodobno družabno in informacijsko središče.

Dogodek se je seveda začel z Zdravljico v izvedbi Vanese Barić, gojenke vipavskega Ciriusa,

program pa je bil zasnovan na pestri zgodovini stavbe – vojašnica, zapori, milica, vrtec. Že s prihodom otrok je stavba postala prijazna, zdaj se spreminja še v hišo kulture in znanja. Škratki iz vipavskega vrtca so predali besedo tistim, ki so vrtec že prerasli (osnovnošolca Marina Vitković in Maja Krapež, Glasbena šola iz Ajdovščine in Tamburjaši iz Vipave).

»Nihče ni mogel prisiliti lokalne skupnosti, da bivši vrtec preuredi v knjižnico, če tega ne bi želela – pa je hotela, ker so tukajšnji ljudje ponosni na tradicijo knjižničarstva,« je v pozdravnem govoru dejal direktor Lavričeve knjižnice Artur Lipovž. Tradicija bo naslednje leto – uradno, po pisnih virih – stara že 150 let. Danes je knjižnica v Vipavi sodobna knjižnica, ki ima z 236 m² trikrat večjo površino od stare, razpolaga z novo knjižnično in sodobno računalniško opremo. Ima pa še nekaj več kot druge: uporabniki so jo vzeli za svojo, kar kažejo statistike že po prvem mesecu delovanja. »Zaposleni smo zadovoljni, da se uresničuje naša želja: da knjižnica postane informacijsko in socialno središče. Je pregledna, svetla in prijazna. V nastajanju je vinogradniška in vinarska zbirka, zato upamo, da bodo pogosti uporabniki tudi študentje Univerze v Novi Gorici, s katero si želimo dobrega sodelovanja,« je dejal Lipovž.

Knjižnica omogoča neposreden dostop do bogastva besede gibalno oviranim osebam, starejšim ljudem in mamam z vozičkom, občasno bo gostila predstavitve knjig, literarne večere, z ureditvijo dvorišča se bodo te možnosti še povečale: »Skratka: prava knjižnica, kakršno si Vipava in njeni ljudje zaslužijo,« je sklenil Lipovž.

Vipavski župan mag. Ivan Princes je v nagovoru ponovil tezo, da je sicer majhna občina po znanju velika, saj premore vse, kar premorejo redki: »V občini Vipava smo nadvse ponosni, da znamo knjigi, kulturi, znanju, veščinam in sposobnostim najti in dati pravo mesto. Investicije občinskega proračuna, delno obogatene z evropskimi sredstvi, zatorej usmerjamo v obnovo objektov, ki služijo tlakovanju poti do znanja, tako otrokom, mladostnikom in starejši populaciji.

Glejte – Vipava, na nek način »samo« trg, kraj, naselje ... se lahko pohvali z ustanovami od A do Ž, od otroškega vrtca, ki je bil sprva ravno v teh prostorih, osnovne šole, škofijske gimnazije, sedaj še univerze, Cirusa, vojašnice vse do doma starejših občanov. Vse te ustanove skrbijo za ljudi, za njihovo blagostanje in dobro počutje, za zdrav razvoj in spoznavanje vrednot. To dejavnost skupnega sobivanja med ljudmi nedvomno bogatijo številna kulturna, športna in humanitarna društva, ki so nepogrešljivi kamenček v mozaiku življenja.

Franz Kafka je nekoč dejal: »Knjiga mora biti sekira za zamrznjeno morje v nas.«

V časih negotovosti in socialnih stisk, pa tudi sicer v življenju, ko nam ne gre vse najbolje od rok; ko smo čustveno ranjeni in potrti, je knjiga tista nevtralna prijateljica, ki nudi oporo našim begajočim mislim, ki iščejo rešitev. Mnogo jih je na knjižnih policah – ene nas popeljejo v zgodovino, druge v čarobni domišljjski svet, svet strokovnih znanj in modrosti.

Med seboj smo si različni in v tej pestrosti značajev se vsak odloča zase, po kateri knjigi bo posegel, kaj ga notranje plemeniti in razveseljuje.

Vsem skupaj želim prijetno družabno srečanje, ogled knjižnice; zaposlenim v knjižnici pa želim prijetno delo v obnovljenih, svetlih prostorih, vsem nam, obiskovalcem, pa veliko raznolikega branja, da si bomo s čim več razgledanosti osvetljevali pot pred seboj. Tako nam ne bo treba izreči misli Tagore-ja, ki pravi:

»Svojo lastno senco mečem na svojo pot, ker imam svetilko, ki še ni prižgana.«

Rudi Lovec

Lep večer z gospo Leljo Rehar Sancin v knjižnici v Vipavi

V ponedeljek, 11. marca 2013, smo bili v knjižnici v Vipavi priča predstavitvi nove knjige. Naša prva gostja v prenovljeni knjižnici (odprli smo jo 8. 2. 2013) je bila vipavska rojakinja gospa Lelja Rehar Sancin, avtorica knjige *Nojevo pero* (rojstvo 20. stoletja v znamenju primorskih žena). Omenjeno knjigo je izdalo Založništvo tržaškega tiska v Trstu, uredila in oblikovala jo je Alina Carli, ki je z avtorico tudi vodila ta večer. Gospa Lelja je hčerka znane vipavske učiteljice Marije ali Minke Punčuhove. Nekateri njeni učenci se jo še dobro spominjamo iz šolskih klopi.

V knjigi je avtorica predstavila 41 portretov žena, rojenih pred letom 1900, ki so povezane s Trstom, Gorico in Benečijo in so veliko prispevale k narodni zavesti ter pustile globoke sledi v javnem, kulturnem in umetniškem življenju 20. stoletja. Knjigo priporočamo v branje, dobite jo v naši knjižnici.

Gospo Leljo Rehar Sancin poznamo v Vipavi kot Punčuhovo, tudi Hribovo. Na kratko smo jo že predstavili v *Vipavskem glasu* št. 101. Naša rojakinja izhaja iz Reharjeve družine na Trgu Pavla Rušta. Sama je povedala, da se je v Vipavi vedno lepo počutila, čeprav je živela v raznih krajih Slovenije, nazadnje v Trstu. Rojena je v Mariboru primorskim staršem, ki so tja zbežali pred fašizmom. Vse počitnice je preživela v Vipavi pri starih starših. Še posebno rada se spominja stare mame, ki so ji rekli »Reharjeva pod figo«. Stanovala je pri cerkvi sv. Štefana. Udeleženci večera smo jo še posebno pozorno poslušali, ko nam je pripovedovala o svojih bogatih življenjskih izkušnjah in spominih na Vipavo in njeno dogajanje v preteklosti. Zvedeli smo marsikaj novega iz časov Avstro-Ogrske in italijanske zasedbe naših krajev, kako so takrat živeli in delali naši predniki, kako so se oblačili, molili, študirali in gospodarili na svojih posestvih, nekaj tudi o notarju Marku Pušniku in posesti Mayerjevih v Vipavi.

Gospa Lelja ima pri 90 letih še izreden spomin, je duhovita pripovednica, tako nas je zabavala, da smo se tudi nasmejali. Posebno so jo poslušali mladi ljudje, tudi knjižničarke skupaj z direktorjem knjižnice Arturjem Lipovžem, ki se mu zahvaljujem, da je predstavitev omogočil in avtorico povabil v Vipavo. Starejši domačini pa smo obujali spomine na njeno mamo učiteljico Minko Punčuhovo, ki je imela zasluge, da se je po 2. svetovni vojni ustanovila v Vipavi Nižja gimnazija. Gospa Minka se je razdajala na mnogih področjih javnega življenja, tako pri organizaciji rdečega križa, upokojencih, pisala je ljudem prošnje in pritožbe, tudi oporoke in dolga leta nudila razne inštrukcije vipavskim otrokom in mladini.

Gospa Lelja nam je z njenim duhovitim pripovedovanjem naredila veliko veselje in podarila čudovit večer, za kar smo ji hvaležni. Obljubila nam je, da nam bo posredovala njene spomine na Vipavo. Objavili jih bomo v našem glasilu.

Magda Rodman

* * *

Dvojna bajka v vipavskem Gostišču Podskala

Na pobudo učiteljice in pesnice Alenke Skupek se je v sodelovanju z Draganom Petrovićem, novim najemnikom Gostišča Podskala, v soboto, 16. 3. 2013, ob izviri reke Vipave odvijal etnološko literarni večer, ki je bil razdeljen na dva dela. Prvi del je bil namenjen gregorjevemu, v drugem delu pa je bila na kamniti steni Gostišča Podskala odprta trajna razstava sonetnega cikla *Kamnita bajka*, ki ga je avtorica Alenka Skupek posvetila vipavski zapuščini Lanthierijev.

Naši predniki so poznali, spoštovali in upoštevali svojevrsten ritem in dihanje narave, katere del so bili v času svojih življenj. Danes tega naravnega ritma ni več. Prav tako tudi ni več časa za izvorno slovensko etnološko in literarno sporočilo, saj k nam z velikimi koraki vdirajo besede in običaji anglosaškega izvora, ki z duhovno vsebino pomladnih običajev nimajo nič skupnega. Pozabljam pa na stara praznovanja, ki so del slovenske kulturne dediščine. Eno takšnih je tudi gregorjevo.

Po krivici zapostavljeno in prezrto gregorjevo si je Alenka Skupek izbrala za rdečo nit, v katero je poleg etnoloških vsebin vpletla svoje najboljše in nagrajene sonete, ki so zbrani v pesniški zbirki Rožnato svitanje. Da Rožnato svitanje ni le priložnostna knjiga, ampak mnogo več, dokazujejo zahtevne sonetne oblike, ki so bile s strani strokovnih komisij na različnih mednarodnih in državnih natečajih nagrajene s številnimi nagradami. Po mnenju publike, ki spremlja avtoričino ustvarjanje, in sodeč po nagradah strokovnih komisij, je Rožnato svitanje umetniški užitek in filozofski prispevek k ženskemu jazu in bistvu bivanja. Kaj je naš odnos do časa, do ljubezni in do vrednot – to je tisto, kar daje zbirki Rožnato svitanje poseben pečat. Zahtevno večplastno sporočilnost sonetov je avtorica mojstrsko prepletla z etnološko vsebino slovenskega gregorjevega, ki poleg snubljenja in ljubezni velja tudi za praznovanje rokodelcev, zidarjev, učiteljev, glasbenikov, predic

in vseh, ki so z začetkom pomladi in z daljšanjem dnevov začeli opravljati delo pri ugasnjeni umetni svetlobi. Za maloštevilne obiskovalce je bilo nepozabno spuščanje lesenih čolničkov s prižganimi svečkami po reki Vipavi. Goreče lučke so odnesle večplastno sporočilnost v svet. Jo bomo razumeli?

V drugem delu večera smo bili obiskovalci prireditve v prečudoviti kraški jami, ki je del Gostišča Podskala, priča še eni bajki. Najemnik Gostišča Podskala, Dragan Petrović, je avtorici sonetnega cikla Kamnita bajka brezplačno ponudil steno svojega lokala za trajno razstavo uokvirjenih sonetov. Tako jih je avtorica podarila sedanjim in bodočim obiskovalcem Podskale. Rdeča nit cikla je minljivost telesnega in neminljivost tega, kar je ustvaril človeški duh. Sonetni cikel sestavljajo štirje soneti, ki še zdaleč niso priložnostni.

Avtorica je njihovo večplastno vsebino odkrila obiskovalcem.

Prvi, z naslovom Ob izviri, je napisan kot vodni in življenjski krog, ki se nikoli ne konča. Skalnata samota, s katero se sonet začne, ni

le samota nanoških kamnitih sten, izpod katerih izvirata reka in avtoričina ustvarjalnost, to je istočasno tudi samota nerazumljene ustvarjalke, katere življenje se, tako kot reka, steka proti izlivu, a se kot vodni krog vedno znova vrača na začetek, pod skalo, kjer je ostala izgubljena mladost in vedno znova najdena ljubezen

...

V drugem sonetu z naslovom V parku nam avtorica sporoča, da sta ves baročni blišč, sijaj in bogastvo za človekovo srečo nepomembna. Vse materialno bomo morali s smrtjo zapustiti. Ostalo bo le to, kar je duhovne narave. Grof Lanthieri, sedeč pod platano v vipavskem parku, se v sonetu ne more sprizniti s tem. Se moremo mi?

Posebno družbeno kritično je naravnani četrti sonet, ki je napisan v obliki namišljenega in izmišljenega pisma, ki ga italijanski satirik Carlo Goldoni po povratku iz Lanthierijevega dvorca v Italijo piše grofu Lanthieriju. Satirična ost soneta je uperjena na razlike med bogatimi in revnimi – ne le v baroku, ampak tudi danes.

Posebno čast je z obiskom prireditve avtorici izkazal v Ljubljani živeči g. Andrej Rant, upokojeni dr. stomatologije, pesnik in predsednik Literarne sekcije Društva svetovni slovenski kongres, ki združuje Slovence vseh celin. Izvedeli smo, da je tudi avtorica nedavno postala članica tega društva. Upamo, da je ne bomo izgubili in da bo še naprej ostala »naša«.

Ob koncu duhovno bogatega in organizacijsko odlično izpeljanega večera je Alenka Skupek pozvala vse Vipavce, ob reki Vipavi živeče ljudi, predstavnike Občinskega sveta občine Vipava in Turistično informacijskega centra Vipava, da bi za turistično poživitev Vipavske doline in za izrabo prekrasnega ambienta ob izvirih Vipave podobne etnološko literarne prireditve postale tradicionalne. Kot nam je v sodelovanju z Draganom Petrovičem dokazala, je za izpeljavo dogodka bolj kot kup denarja potrebno povezovanje podobno mislečih, zagnanih in ustvarjalnih ljudi, ki želijo, da bi prekrasni naravni kotički Vipavske doline dobili nove, izvorno in izvorno naše vsebine.

Mojca Čuk

Foto: Alenka Skupek

IZ USTANOV IN DRUŠTEV

Iz ŠGV

Iz dela škofijske gimnazije

Pomlad prihaja in z njo bo skupaj s toplimi sapicami med šolske klopi zavelo vedno več dogodkov, neposredno povezanih s šolskim dogajanjem in tudi takih, ki vsakodnevno šolsko rutino popestrijo s svojo nevsakdanjostjo. Kar nekaj tovrstnih dogodkov smo imeli na ŠGV že v mesecih januarju in februarju, ko so nas obiskali zanimivi gostje in mladi športniki, s pustom smo se podali postnemu času naproti, skupina dijakov je v okviru projekta Comenius obiskala Poljsko, misli maturantov pa so že polno zasedene z vpisom na zelene fakultete, zato so se na začetku februarja udeležili informativnih dni, prav tako pa so našo gimnazijo obiskali bodoči dijaki.

V teh mesecih se odvija tudi vedno več tekmovanj, na katerih naši dijaki dosegajo lepe uspehe; naj izpostavimo dva: dijak drugega

letnika Matjaž Vovk je na državnem tekmovanju iz naravoslovja osvojil zlato priznanje in se uvrstil v slovensko ekipo za naravoslovno olimpijado, ki bo potekala marca 2013 v Luksemburgu, dijakinja prvega letnika Veronika Franca pa je na letošnjem

državnem mladinskem prvenstvu v šahu postala dvakratna državna prvakinja. Prvo mesto je osvojila v obeh kategorijah: počasnem in pospešenem šahu.

Nekaj vtisov omenjenega dogajanja smo zbrali tudi za tokratno številko Vipavskega glasa.

Športno srečanje katoliških dijaških domov

V ponedeljek, 21. 1. 2013, je na Škofijski gimnaziji Vipava potekalo športno srečanje katoliških dijaških domov Slovenije. Vipavskim nogometašem, košarkarjem, odbojkarjem, šahistom in igralcem namiznega tenisa so se pridružili še športni navdušenci iz Škofijske gimnazije Antona Martina Slomška Maribor, Škofijske klasične gimnazije Šentvid in Gimnazije Želimlje. Športni dvoboji so se odvijali od uvodnega pozdrava in žrebanja skupin ob 14. uri vse do 18. ure, ko je v domski kuhinji vse udeležence pričakala večerja. Razglasitev dosežkov je bila ob 20. uri, nagrado za skupno najvišje mesto pa je osvojil Jegličev dijaški dom gimnazije Šentvid. Športno in prijateljsko obarvano popoldne se je tako zaključilo, mi pa že čakamo, da se naslednje leto spet pomerimo na igriščih, osvojimo še boljša priznanja in spoznamo še več novih dijakov.

Naš večer: Miha Mihelič o treh tednih med Indijanci Lakota

Januarju nas je v okviru Naših večerov obiskal naš nekdanji dijak Miha Mihelič in nam v dvournem predavanju razgrnil spoznanja, opažanja in izkušnje s svojega dvakratnega bivanja v ZDA, predvsem z zadnjega, ko je 3 tedne kot prostovoljec preživel na ranču v južni Dakoti, v rezervatu Indijancev plemena Lakota (Sioux). Medtem ko je kot prostovoljec pomagal na poljih svojega gostitelja, igralca Russela Meansa, ki je v filmu *Poslednji Mohikanec* igral eno izmed glavnih vlog (umrl oktobra 2012), je spoznaval kruto zgodovino in sedanost življenja v rezervatih. Predvsem se je dotaknil množice krivic, pravega holokavsta, ki je bil od kolonizacije belcev dalje izvajan nad prvotnimi prebivalci severne Amerike. Če izvzamemo vse posledice, ki se v življenju Indijancev kažejo danes (revščina, alkoholizem, brezposelnost, prekomerna telesna teža), zgodovina ne more molčati predvsem o pokolu pri Ranjenem kolenu in prisilnem odvzemu indijanskih otrok, ki so v zelo oddaljenih internatih, tudi krščanskih, vzgajali po sistemu »Ubij indijanskost, reši človeka!«. V teh šolah je bila kar 70% smrtnost; povedano drugače – če so družini odvzeli tri otroke, se dva nikoli več nista vrnila domov.

Mihovo predavanje se je vseh zelo dotaknilo in prepričani smo, da na to temo še ni rekel zadnje besede. O tem priča tudi dokumentarni film, v katerem je strnil bogato slikovno in filmsko gradivo te prostovoljske izkušnje.

Dr. Jože Bajzek: Ljubiti pomeni hraniti in negovati!

V začetku februarja je profesorski zbor ŠGV nagovoril dr. Jože Bajzek, duhovnik, salezijanec, ki je po opravljenem doktoratu iz sociologije na jezuitski univerzi Gregoriana v Rimu kot profesor predaval na Salezijanski univerzi v Rimu, pozneje pa v »večnem mestu« deloval tudi na Inštitutu za sociologijo. Danes je upokojen in živi na Opčinah, kjer pomaga tamkajšnjemu župniku. Prosvetni delavci ajdovske in vipavske občine dr. Bajzka dobro poznamo, saj nam je že dvakrat odmevno predaval pred začetkom šolskega leta na temo *Sedem korakov za boljšo šolo*.

V tokratnem nagovoru je nadaljeval svoje

razmišljanje, da je pri vsakem delu, še posebej vzgojnem, potrebna izjemna senzibilnost. Odnos do otrok v šoli lahko namreč primerjamo z odnosom staršev doma in to ponazoril s primerom: »Ko prideš domov, ti otrok da risbo, narisano zate. Vzameš ga v naročje in mu poveš, da si ga tudi ti pogrešal – s tem povzdigneš njegovo samospoštovanje, šele potem pohvališ risbo (povzdignjena bo njegova samozavest). Kajti samo krepitev samozavesti pri vzgoji ni dovolj.« V svojem razmišljanju je še poudaril, da bi morali v šolah ponovno krepiti predvsem tri razsežnosti: družino, vzgojo za dobrega človeka, »narodno umetnost«, v okviru katere iščemo pozitivno. Namesto tega trojega nam sodobni svet ponuja svobodni trg, zgolj izobrazbo brez ozira na človeka, ideale pa nam krojijo mediji. Zato je potrebno (individualno in kot šola) skrbeti za razvoj na vseh štirih področjih: telesnem, duševnem, duhovnem in socialnem. Če to delamo, ne bomo zgrešili v vzgoji in izobraževanju.

Dr. Alenka Rebula: Ne prepustimo se jezi

Alenka Rebula, pesnica, publicistka, psihologinja, učiteljica, mati, postaja v slovenskem prostoru vedno bolj prepoznavna. Verjetno predvsem zato, ker zna kot predavateljica vse tisto, kar pravzaprav že vemo, v nas ponovno prebuditi, nas pomiriti, potolažiti, tudi vzpodbuditi, da ne zaspimo na mehki blazini otopelosti. S svojim mirnim, božajočim glasom? Izbiro pravih besed? Prepričljivo strokovnostjo? Pravzaprav z ysem.

V začetku februarja je starše, zaposlene na ŠGV in zunanje obiskovalce nagovorila predvsem z razmišljanjem, kako se spopasti s tako zelo aktualno in v marsikateri družini vedno pogostejšo temo stiske ob izgubi službe. Tudi iz lastnih izkušenj je poudarila, da predvsem ne smemo dopustiti, da nas vase posrka jeza, ki se potem razraste v vse pore našega življenja. In prav to najbolj občutijo naši otroci. Ko so v Italiji mladostnike spraševali, česa se najbolj bojijo, če bi starši izgubili službo, otroci niso odgovarjali, da npr. izgube materialnih dobrin, ampak tega, da bi se začeli starši prepirati, da bi se med seboj odtujili. Zato, pravi Alenka Rebula, ko smo skupaj, npr. pri kosilu, ne debatirajmo o politiki, o vsem, kar je narobe – izkoristimo skupne trenutke za lepe, pozitivne misli.

Zorko Bajc: Nekaj misli ob slovenskem kulturnem prazniku

Slovenski kulturni praznik je za šole gotovo vsakoletni izziv: Kaj »ponuditi« mladim, da bodo razmišljali o kulturi? Na ŠGV smo se letos odločili medse povabiti vsestranskega duhovnika Zorka Bajca, ki trenutno kot župnik živi in dela v Piranu, fotografa, filmskega ustvarjalca, popotnika.

Svoje razmišljanje je zasnoval na temelju: s pomočjo tuje kulture razmišljati o svoji. Kot popotnik je obiskal že številne države in s seboj vedno prinesel množico umetniškega fotografskega materiala, predvsem pa veliko notranjih doživetij. Za predstavitev je izbral svoje potovanje v Iran (Perzija) in nam z besedami in kratkim filmom odstrl svoja spoznanja, kako lahko sebe bogatimo, ko spoznavamo tuje bogate kulture.

Zorko Bajca kot fotografa nagovarjajo predvsem obrazi, zato je ob obisku naše šole postavil tudi priložnostno razstavo fotografij ljudi z vseh koncev sveta s pomenljivim naslovom Svetloba obrazov.

Petra Stipanič: Možnosti dela v tujini

Sredi februarja letos je dijake drugega letnika obiskala naša nekdanja dijakinja Petra Stipanič. Petra je diplomantka pedagogike in andragogike, predvsem pa ima obilico lastnih izkušenj s prostovoljnimi in plačanim delom v tujini – ravnokar je namreč zaključila z osemnajstmesečnim delom v Bruslju in se odpravljala na novo delovno mesto v Švico.

Petra je svoje predavanje razdelila v tri dele: delo in praksa v tujini, študij v tujini, prostovoljstvo. Podala nam je ogromno podatkov, kako priti do ustreznih informacij za delo v tujini, na katero organizacijo ali program se obrniti, kako napisati življenjepis ... Predstavila je programe Youth in action (kratkotrajni tečajji, usposabljanja, krožki v okviru Evropske unije), European Voluntary Service (2–12 mesečni programi, razpisani ali lastni projekti), Erasmus in Ceepus (izmenjave študentov) in še mnoge druge. Vmes je povedala marsikaj zanimivega – npr. da se v tujini tudi študentsko delo šteje med delovne izkušnje in se ga upošteva pri dogovarjanju za neko delo ali službo ter da vedno bolj cenijo tudi prostovoljstvo in neformalne delovne izkušnje; da imamo Slovenci pri prijavi na projekte prednosti pred veliko večjimi

narodi (Italijani, Francozi ...); da je pri študiju na tujih fakultetah potrebne mnogo več samostojnosti kot pri nas ... Poudarila je, da se mlad človek pri delu ali študiju v tujini verjetno hitreje in bolj celostno osamosvoji, postane bolj odprtega duha, obogati svoje izkušnje, ne uči se samo iz knjig, ampak predvsem od ljudi in drugih kultur, se zna bolje prilagajati in dobiva nove ideje. Petra je dijakom polagala na srce, da naj si upajo sanjati, naj si zastavljajo visoke cilje in naj bodo vztrajni. Zelo praktičen predlog (morda nekaterim poslušalcem – dijakom manj všečen) je bil tudi – čim bolj izkoristiti možnost kvalitetnega učenja tujih jezikov v tem obdobju.

Dijakom je bil zelo zanimiv predvsem zadnji del Petrine predstavitve, ko je govorila o svojem šestmesečnem bivanju v Indiji. Opisala je nasprotovanje njenih staršev, ko je že po končani gimnaziji želela oditi v Afriko, zamudno iskanje informacij preko interneta in končno uresničitev dolgoletne želje, ko je preko neprofitne organizacije Food for Life dobila delo prostovoljne učiteljice angleščine na šoli za revne indijske deklice. Poleg angleščine je nato poučevala še vse mogoče – od

risanja (njene varovanke do takrat še niso nikoli videle barvic), do petja (deklice so poznale samo meditativno petje k bogu Krišni), izumljala je nove disciplinske prijeme, svoje varovanke negovala in se igrala z njimi (tudi žoga je bila eden izmed zahodnjaških predmetov, ki ga deklice na šoli prej niso še nikoli videle). Kasneje je Petra postala tajnica šole (dotedanja tajnica je zbolela za tifusom) in prevzela je tudi bolj formalne opravke, sprejemala goste, urejala zadeve s sponzorji iz Evrope ... V pičlem prostem času je tudi potovala in tako spoznala vse razsežnosti Indije – od bogatih templjev in palač do zapuščenih revežev na ulici.

Petra je na koncu strnila svoje misli v ugotovitev, da je, kamorkoli greš, nujna fleksibilnost, usklajevanje z drugimi, ter da posamičen prostovoljec sicer ne spremeni sveta, da pa tudi majhna dejanja štejejo in da se skupaj da narediti mnogo dobrega.

Odmevi na »poljski« Comenius

Projekt se je odvijal v mestu Ostrowiec Świętokrzyski, 120 km zahodno od Lublina. Našo šolo so zastopali Nika Obed, Ivana Žigon, Sara Ilc in Primož Ruter.

Na vprašanje *Kaj ti je »dal« Comenius?* so povedali naslednje.

PRIMOŽ: Comenius me je učil samostojnosti tako pri ustvarjanju predstavitev kot pri komuniciranju z ljudmi. Moral sem se tudi naučiti zaupati ljudem, ki jih sploh nisem poznal. A lahko rečem, da me niso razočarali.

SARA: Comenius mi je dal ogromno (3 kg) sladkarij, hud prehlad, prezeble prste, velikanske podočnjake, visok račun za telefon in predvsem ogromno novih (in norih) mladih ljudi iz vse Evrope, nova prijateljstva in prečudovite spomine za vse življenje.

IVANA: Comenius mi je dal predvsem veliko priložnosti: obiskati novo državo, spoznati delček poljske kulture in ljudi, komunicirati v angleščini in navezovati stike; se z razlogom izživljati nad fotoaparatom, opravičeno zamuditi (več kot) teden pouka, soočiti se z javnim nastopanjem, povezati se tudi s sošolci, s katerimi navadno nimam dosti stika, zgraditi samozavest, potrpežljivost in pogum v določenih situacijah, uživati v letenju ...

Mislím, da je Comenius super projekt – ker ti da trenutne, predvsem pa dolgoročne koristi in izkušnje.

NIKA: Projekt, kot je Comenius, je pozitivna izkušnja. Mením, da se bodo sadovi v veliki meri pokazali čez čas in bo njihov učinek dolgotrajen. V veliki meri mi je povečal samozavest in sposobnost nastopanja. Dal mi je veliko koristnih napotkov, kako odreagirati v nenavadnih situacijah ter kako spletni nove prijateljske vezi. Naučil me je tudi, da je treba včasih malo potrpeti, saj se to kmalu obrestuje. Želim si, da bi se lahko takega projekta še kdaj udeležila. Poleg tega pa upam tudi, da bomo znali ceniti pomen in vrednost takšnih izmenjav, saj so iz različnih vidikov koristne.

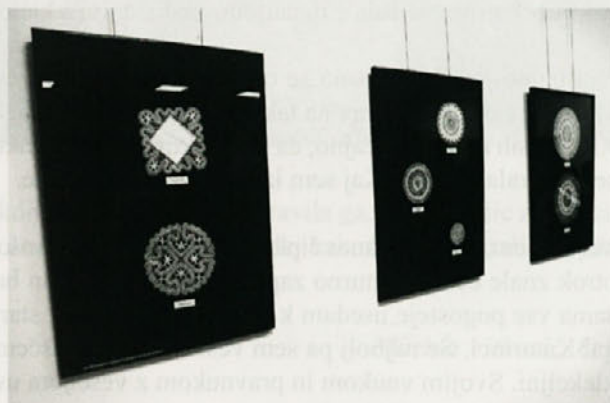
*Vtise dogajanja na ŠGV so zapisale:
Jana Grohar, Tatjana Božič, Anja Mavrič in Bojana Pižent Kompara.*

Klekljanje v osnovni šoli Vipava

Pred dobrim desetletjem se je rodila ideja, da bi na osnovni šoli v Vipavi klekljali. Tako je poizkusno za bulo sedlo dober ducat deklet, znanje in spretnosti pa so pridobivale pod vodstvom ga. Anke Jamšek. Naslednje šolsko leto je čipkarska šola Idrija odprla nov oddelek v Vipavi, pod vodstvom Metke Fortuna je dvakrat tedensko klekljanje obiskovalo 24 deklet. Nastale so prve otroške čipke, ki so ob koncu leta krasile avlo osnovne šole.

Z novim šolskim letom je učiteljica Metka Fortuna nastopila službo vodje čipkarske šole, jaz pa sem takrat še kot študentka biotehniške fakultete dobila priložnost za delo. Že sredi septembra je število učenk tako naraslo, da je iz nekaj ur na teden to postala prava služba, vsak dan sem imela pet ali šest ur pouka. Tako je bila moja pot začrtana, moj največji konjiček je postal poklic, ki pa je od mene zahteval ustrezno izobrazbo.

Zadnjih nekaj let naš oddelek šteje med 70–85 učencev, med nami se vedno najde tudi kakšen fant. Vsako leto na novo začne klekljati okrog 15 učencev, predvsem iz nižjih razredov. Tisti, ki med niti vpletejo prijateljstvo, ostanejo vse do konca osnovne šole, druge pa nemirna leta odnesejo. Dekleta, ki se pri klekljanju preprosto sprostijo in umirijo, pa ostajajo z nami še v srednji šoli. Omenila bi le tri najvztrajnejše, ki klekljajo že deveto šolsko leto – te so Petra Česen, Larisa Fabjan in Laura Šinigoj.

Razstava čipk, foto Oton Naglost

Priveditev ob otvoritvi razstave, foto Oton Naglost

Vsako leto izvedemo šolsko tekmovanje, učenke, ki dosežejo več kot 80 %, se lahko udeležijo državnega tekmovanja. Letos se bo državnega tekmovanja lahko udeležilo kar 23 deklet v štirih različnih skupinah. V preteklih osmih letih, kolikor čase se udeležujemo tekmovanja, so naše učenke že kar nekaj krat stale na zmagovalnih stopničkah. Ana Pervanje in Ana Poljšak sta bili državni prvakinja, Larisa Fabjan pa podprvakinja, slednja je zasedla tudi dve tretji mesti. Tretje mesto so dosegle še Anka Uršič, Sabina Sorta, Ana Pervanje in Petra Česen.

Prav poseben čas v letu pa je december, ko izdelujemo novoletne okraske. Te drobne čipke izdelamo iz barvnih in bleščečih sukancev, ki jih vkvačkamo v

obročke, ter okrasimo s perlico. Da pa ostane vse na svojem mestu, utrdimo s posebnim sprejem. Posebna darilca izdelamo tudi za nove družinske člane, včasih mame, babice – predvsem tiste, ki naš trud cenijo in vedo, koliko ur je vloženi v drobceno čipko.

Ob kulturnem dnevu smo svečano odprli razstavo v stari osnovni šoli. Na ogled smo postavili izdelke, ki so nastali v tem šolskem letu. Zadnji teden maja bodo čipke krasile avlo osnovne šole, in če vas korak zanese mimo, ste dobrodošli.

Katarina Lampe

Na otvoritvi je spregovorila tudi ga. **Zvonka Starc**, ki je razmišljala o svojih spominih na klekljanje:

Verjetno mi ni treba posebej razlagati, kako lepo in toplo mi je pri srcu, ko lahko sodelujem pri odprtju današnje razstave čipk.

Velikokrat je dovolj, da odprem usta, in tisti, ki poznajo idrijsko narečje, vedo, kam sodim. Pred 37. leti sem se »presadila« na Vipavsko in se tu brez večjih težav ukoreninila. Le z burjo dolgo nisva prijateljevali. Ob dogodkih, kakršen je današnji, pa mi misli romajo nazaj domov, v čas najzgodnejšega otroštva.

Moja prva glasba so bili zvoki in ritem klekeljnov, ki so jih ustvarjale spretnne mamine roke. Ob buli je presedela od jutra do večera, vmes pa postorila še vsa gospodinjska dela. Kako lepo se je bilo vračati iz šole, saj vrata doma niso bila nikoli zaklenjena, vedno te je pričakal mamin topel pogled in pozdrav. Z vprašanjem:

»No, kako je bilo pa danes v šoli?« je imela vse pod kontrolo. Ob pisanju domačih nalog s sestro nisva rabili vsaka svoje pisalne mize, pa glasbe, da bo učenje šlo bolje v glavo. Vse se je dogajalo za eno mizo ob budnem očesu mame in enakomerni glasbi klekljnov. Ob dolgih zimskih večerih smo tudi zapeli, ob četrtkovih večerih pa nas je tata še zavrtel po kuhinji.

Kako lepo je bilo poleti, ko se je na dvorišču zbrala večja družina klekljaric. Otroci pa smo se varno igrali v dosegu njihovih oči.

S čipkami, ki so se v Idriji odkupovale po zelo nizki ceni (nekoliko bolje v Italiji), smo si kupovali šolske potrebščine, oblačila, pa tudi druge priboljške. Zlat prstan, ki ga še danes nosim, mi je mama kupila za zaključek osnovne šole z denarjem, zasluženim s klekljanjem.

Normalno je bilo, da smo se ob vstopu v šolo vpisali tudi v čipkarsko šolo. Tudi jaz sem osnovno znanje klekljanja pridobila prav na takih vzorčkih, kot jih klekljajo naši otroci danes.

Ker včasih ni bilo običajno, da bi obiskovali več šol hkrati, jaz pa sem na vsak način želela še v glasbeno šolo, sem morala izbirati. Kaj sem izbrala, zagotovo veste.

Vesela sem, da se je danes čipkarstvo tako zelo razširilo tudi pri nas. Vesela sem, da bodo generacije današnjih otrok znale ceniti kulturno zapuščino naših mam in babic – kar čipka zagotovo je – vesela sem, da se tudi sama vse pogosteje usedam k »buli« (najbrž znak staranja!), in če česa ne znam, se pritihočim v razred h ga. Katarinci. Še najbolj pa sem vesela, da ko obiščem svojo mamo, v njenih rokah, pri 86, še vedno pojejo klekljni. Svojim vnukom in pravnukom z veseljem ustvarja neprecenljive in trajne spomine.

Dobrodelnost v kriznih časih

V sredo, 19. decembra, je v Osnovni šoli Draga Bajca v Vipavi potekala dobrodelna prireditev Naše zvezde in zvezdice. V sklopu dogodka je tudi letos v šolski avli potekal Sejem ustvarjalnosti, na katerem so domiselne izdelke tako prodajali kot tudi naredili učenci naše šole.

Dobrodelna prireditev in sejem sta bila osnovana z mislijo, da bi nam uspelo obdržati enako raven razširjenega programa šole, kot se je izvajal pred kriznimi časi, in zagotoviti pomoč staršem, ki jo potrebujejo. Zbrani denar od prodaje izdelkov in prostovoljnih prispevkov se tako zbira v šolskem skladu.

Ideja za dobrodelno prireditev se je pred tremi leti rodila v svetu staršev. Sprva je bila ideja taka, da bi starši nastopali za otroke, torej, da bi oni organizirali in izpeljali ves dogodek. Ker se je prvi dve leti dobrodelna prireditev, ki se je takrat imenovala Naše zvezde, takoj uvrstila na seznam najljubših dogodkov naših učencev, smo se odločili, da bomo v letu 2012 otroci sami izpeljali celotno zadevo in se na tak način staršem zahvalili za njihovo prizadevanje, da bi z zbiranjem prispevkov omogočili normalen potek razširjenega programa šole.

Na koncertu Naše zvezde in zvezdice smo imeli tudi posebnega gosta, ki nam je predstavil, kako je bilo v šoli v "starih časih". Večer nam je z obilico smeha popestril humorist Goran Velikonja, ki je mnogim poznan pod umetniškim imenom Vitorjo. Nastopali so tudi učenci s podružničnih šol, ki so se nam predstavili z igranjem na različna glasbila ter s petjem in plesom. Na prireditvi smo imeli priložnost občudovati plesalke klasičnega in modernega baleta, plesni program pa se je razširil vse do sodobne hip hop scene. Plesalci breakdanca so navdušili s spretnostmi, ki so jih

lanske jeseni popeljale do samega svetovnega vrha na tekmovanju v Nemčiji. Izčrpali smo tudi dramski program, v sklopu katerega je bila odigrana komedija Žarka Petana, recitiranih kar nekaj hvalevrednih besedil in prebranih spisov. Na kratko, učenci smo svojo vsestranskost pokazali na različne načine. V združenem pevskem zboru so zapeli pevci matične šole in vseh podružničnih šol pod vodstvom Zvonke Starc in ob podpori tamburašev. Voditelji letošnje prireditve: Maja Krapež, Urban Šelj, Maj Žagar, Anja Lavrenčič in jaz – Marina Vitković, smo z veseljem povezali te čudovite točke, ki so jih pripravili učenci.

Tako smo letos izdelovali izdelke, nastopali ter vodili koncert. Scenarij je pripravila ga. Nives Vidic z učenci, ki je zelo nazorno pokazal našim staršem, sorodnikom in drugim, ki so nas doslej kakorkoli podpirali, kaj jim s tem dogodkom želimo sporočiti – hvala!

Marina Vitković, 8. b

Zahvala po prireditvi Naše zvezde in zvezdice 2012

Konec decembra smo že tretjič pripravili dobrodelno prireditev, v katero smo kot nastopajoče letos vključili tudi naše mlade vzhajajoče zvezdice – učence. Prireditev je namenjena zbiranju denarja za šolski sklad, seveda pa tudi spodbujanju naše ustvarjalnosti na vseh področjih, druženju in osveščanju, da je potrebno, da delamo skupaj.

Zahvala gre vsem sponzorjem in donatorjem, ki so s svojimi prispevki omogočili prijetnejšo prireditev ali finančno podprli šolski sklad: Mlinotest, Don – don, Šabani, Lions club, Petrol, Cvetličarna Jasmin, Nova Ljubljanska banka – podružnica Nova Gorica, HIT d.o.o., Lucija Radmila Kavčevič, VIES LTD d.o.o. in posamezniki, ki želijo ostati neimenovani.

Ustvarjalnost nima meja in vsako leto nas presenetijo res domiselni izdelki. Ustvarjajo starši, stari starši, učitelji ter seveda učenci, ali pa kar vsi skupaj, kar nas še bolj povezuje. Radi bi se zahvalili vsem darovalcem. Iskrena hvala vsem, ki ste pri nastajanju izdelkov pomagali. Seznam darovalcev za sejem ustvarjalnosti in srečelov je objavljen na internetni strani šole.

Letos so nastopali naši učenci. Zahvala gre njim in vsem učiteljem in mentorjem, ki so se potrudili pripraviti lep večer.

Hvala tudi vsem delavcem šole, ki ste kakorkoli pomagali, da smo izpeljali to prireditev. In seveda požrtvovalnim mamam, ki ste zadnji dan pomagale in organizirale delo na sejmu in prireditvi.

Stopimo skupaj! Tako smo zapisali na vabilu in to dokazali na prireditvi. Seveda pa si želimo, da bi privabili še več učencev, staršev, učiteljev in krajanov, ki naj bi združevali svoje ideje in moči za kakovostnejši utrip šole. Vabilo k sodelovanju vseh velja torej tudi za naprej.

Atenka Čehovin

Donacija Petrola

V okviru humanitarne akcije NAŠA ENERGIJA POVEZUJE je Osnovna šola Draga Bajca Vipava dobila finančno pomoč od podjetja PETROL d.d.

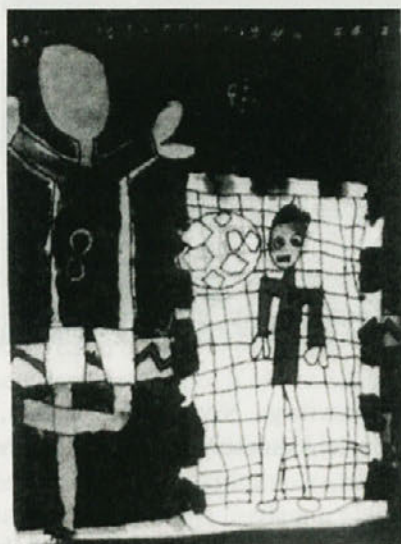
Lepo je, da se še najdejo ljudje in podjetja, ki se odločijo donirati tistim, ki jim trenutna situacija ne dopušča, da bi živeli bolj kakovostno, bolj dostojno življenje.

Donirana sredstva bo šola namenila za prehrano učencem.

Hvala, ker delite s tistimi, ki pomoč potrebujejo!

Silvija Makovec

Madrid, Španija: 30 let Peace and Cooperation

Nagrajena risba

V Vrhpolju smo z učenci podaljšane bivanja v lanskem šolskem letu ustvarjali na temo: *Šport, ključ do miru in medsebojnega razumevanja v svetu*. Kot izrazno sredstvo smo si izbrali tuše vseh barv. Mlajši, prvošolci in drugošolci, so risali in tako svoje sporočilo skušali izraziti z risbo, tretješolci in petošolci pa so izdelovali vsak svoj poster s sloganom v angleškem oziroma slovenskem jeziku.

Med počitnicami je učiteljica poslala najboljše izdelke v Španijo, v Madrid, kjer so 24. oktobra 2012 razglasili najboljše iz vsake kategorije. Vrhpoljski tretješolec (lanski drugošolec) *Marko Lavrenčič* je dosegel odmeven uspeh, saj so njegovo delo izbrali med najboljše na svetu. Kot eden izmed 10 od 780 učencev iz 53 držav sveta je prejelo diplomu v kategoriji risba, kamor se je uvrstil kot edini predstavnik iz Slovenije.

Čestitke Marku in veliko ustvarjalnih navdihov še naprej! Mentorica projekta v šoli je bila ga. Kristina Lavrenčič.

Preverjanje znanja plavanja

Program preverjanja znanja plavanja za 3. razred je šola izvajala v pokritem bazenu Zavoda za šport Ajdovščina.

Otroci so se v zelo prijetnem in sproščenem vzdušju učili novih plavalnih veščin.

Nova znanja bodo otroci lahko uporabili tudi v poletnem času na prostem.

Učenci 3. razreda in učitelji

Iz CIRIUS-a

Tečaj plavanje po metodi Halliwick

V Centru za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje (CIRIUS) v Vipavi je bil v okviru Plavalnega društva Halliwick Slovenije organiziran osnovni tečaj plavanja. Tečaja se je udeležilo 16 tečajnikov, ki se profesionalno ukvarjajo z osebami s posebnimi potrebami. Večina je bila domačih fizioterapevtov, dva pa sta prišla iz Srbije. Tridnevni tečaj (25.–27. 2. 2013) je vodila inštruktorica Halliwick Klavdija Krušec, dipl. fizioterapevtka in RNO terapevtka v Ciriusu.

Tečajniki smo bili uvodno seznanjeni z metodo plavanja in njeno zgodovino. Metoda učenja plavanja Halliwick je pristop, ki omogoča, da ljudje sodelujejo v igrah in zabavi v vodi, se samostojno gibljejo in naučijo plavati.

Metoda ima svoje uradne začetke v letu 1949, ko sta zakonca McMillan s svojim bogatim znanjem zakonov hidrostatičnosti in hidrodinamike začela pomagati osebami s težavami z ravnotežjem in gibanjem v vodi. Metoda se je izkazala in razvijala kot izjemno uspešna in se razširila po svetu, v letu 1994 se je ustanovila mednarodna zveza Halliwick.

Predavateljica nam je s svojim širokim znanjem ter mnogimi izkušnjami približala koncept Halliwicka, nam predstavila fizikalne zakone, hidrostatičnost in dinamiko, gravitacijo, vzgon ter program desetih točk. Teoretični del smo vsakodnevno podkrepili z vajami v bazenu. Zadnji dan smo svoje pridobljeno znanje preizkusili pri skupinskem delu z otroki.

Tečajniki smo pridobili veliko strokovnih znanj, s karizmatičnim pristopom in srčnim načinom predavanj pa nam bo znanje ostalo še dolgo. Uspešno ga bomo uporabljali pri svojem delu.

Voda, gibanje, plavanje in dotik podirajo meje med ljudmi, zblizujejo otroke in učitelje, privabljajo veselje in nasmeh. V vodi smo vsi srečni in svobodni!

Valentina Novinc Winkler

Iz Otroškega vrtca

Pomoč zavetišču

V mesecu novembru sta skupini Zvezdice in Mavrice in njihovi vzgojitelji Nadja Kodelja, Vesna Robba, Nadja Bago in Urban Lukin iz vrtca Vipava izvajali projekt na temo »Hišni ljubljenci«. V sklopu projekta so otroci s starši od doma prinašali svoje hišne ljubljence (hrčke, pse, muce, dve kači, zajca) v vrtec in jih tako predstavili ostalim otrokom. Nekateri otroci pa so svoje ljubljence predstavili otrokom s plakatom, opremljenim s fotografijami. Na domu so si ogledali tudi kanarčka. Obiskali pa so tudi veterinarsko bolnico Vipava. Tako so otroci podrobneje spoznali nekatere vrste hišnih ljubljencev in kako je potrebno zanje skrbeti. Obiskali so tudi Osnovno šola Draga Bajca Vipava, kjer imajo dom morski prašički, dve vrsti paličnjakov in zajčka. Učiteljica Mojca Habič je skupaj z učenci za otroke iz vrtca pripravila predstavitev teh živali za otroke.

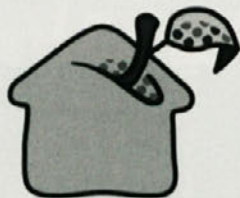
V okviru projekta pa je vrtec izpeljal tudi dobrodelno akcijo za zapuščene živali. Organizirali so srečanje otrok obeh skupin in njihovih staršev. Vsak otrok je skupaj s staršem izdelal muco ali kužka iz umetnega usnja. Nastale izdelke so potem otroci izmenjali na tržnici v zameno za pasjo ali mačjo hrano. S to akcijo so otroci zbrali dobrih 100 kg hrane. Poleg tega pa so otroci zbirali tudi stare odeje, rjuhe in brisače za ležišča za zapuščene živali. Zbrana sredstva in likovne izdelke na temo projekta so otroci in vzgojitelji z avtobusom odpeljali v zavetišče Oskar v Vitovlje.

Otroci so s projektom »Hišni ljubljenci« razvijali spoštljiv in odgovoren odnos za domače živali. V zavetišču so otroci srečali veliko zapuščenih mačk in psov, kar je neodgovoren odraz družbe do živali. Da bi se temu čimbolj izognili v prihodnje, pa je potrebno začeti že pri otrocih.

Nadja Kodelja, Vesna Robba, Nadja Bago, Urban Lukin

Iz društev

Medgeneracijske delavnice Hiše Sadeži družbe Vipava Trg Pavla Rušta 6, Vipava – stara šola

Hiša Sadeži družbe

V mesecu januarju je v Vipavi začel delovati medgeneracijski center **Hiša Sadeži družbe Vipava**. V centru se od **torka do sobote, od 14:00 do 20:00**, odvijajo različne medgeneracijske delavnice, ki jih vodijo prostovoljci. **Delavnice so brezplačne** in se jih lahko udeleži vsak. K sodelovanju vabimo mlade in starejše posameznike, ki razmišljate o možnosti, da bi postali prostovoljci in se želite vključiti v medgeneracijski program Hiše Sadeži družbe.

VSAK TOREK

• 17:30–19:00: **RAČUNALNIŠKA DELAVNICA ZA STAREJŠE**

Učenje osnov uporabe računalnika. Namenjena je predvsem starejšim, število mest je omejeno, zato je potrebna predhodna prijava.

VSAK PETEK

• 18.30–19.30: **DELAVNICA O FRANČOSKEM JEZIKU**

Delavnico bo vodila Katarina Jež (absolventka

francistike z romanistiko). Namen delavnice je udeležence seznaniti z osnovami francoskega jezika ter francoske kulture.

VSAKO SOBOTO

• 14:00–16:00: USTVARJALNE DELAVNICE ZA OTROKE

Kvaliteten način preživljanja prostega časa z vrstniki in predstavniki drugih generacij. Izdelovali bomo iz gline, papirja, barvali in lepili ... Delavnice so primerne za otroke, stare nad 6 let. Prijave niso potrebne.

• 15:00 – 20:00: IGRANJE DRUŽABNIH IGER

Ob igranju družabnih iger se otroci in starejši poleg druženja učijo tudi drugih veščin: medsebojnega spoštovanja, sodelovanja in pogosto tudi tujih jezikov. Igre so primerne za otroke in mladino, stare nad 10 let. Prijave niso potrebne.

Prijave na delavnice in informacije o medgeneracijskem programu v Hiši Sadeži družbe lahko dobite pri koordinatorju Dejanu Štembergerju, na elektronski pošti dejan.stemberger@filantropija.org ali na telefonski številki 040 417 781.

Vljudno vabljeni!

Barbara Goričan

Evropa v šoli, Finska na obisku in delavnice na počitnicah

V Medobčinskem društvu prijateljev mladine Ajdovščina smo prve mesece novega leta preživeli **delovno in ustvarjalno**. Čas smo namenili načrtovanju in izvajanju številnih aktivnosti v okviru obstoječih in novih programov ter projektov.

V Podnanosu

Snežaki

Izvedli smo že vrsto delavnic in ustvarjalnic, občinski otroški parlament, naši prostovoljci so se udeležili prvih izobraževanj, že od začetka januarja pa se v aktivnosti vključuje tudi mlada prostovoljka evropske prostovoljne službe (EVS), Heli Hongisto, ki je januarja pripotovala s Finske in se bo celo leto vključevala v naše dejavnosti.

Otroški parlament

Na Gočah

Z aktivnostmi v Občini Vipava smo začeli januarja, ko smo nekaj zanimivih dni preživeli v družbi osnovnošolcev podružničnih šol Podnanos in Goče. Otroke je obiskala naša prostovoljka, arhitektka in slikarka, Taša Turk, ki je za nadobudneže pripravila likovne delavnice na temo "Kot evropski državljani pravice in priložnosti imam – kako dobro jih poznam?", ter otrokom ponudila možnost izraziti se skozi umetniško in ustvarjalno govorico v okviru natečaja **Evropa v šoli**. Na delavnicah so nastali krasni izdelki, s katerimi so učenci prikazali videnje svojih pravic in priložnosti.

Podružnični šoli v Podnanosu in Gočah je obiskala tudi **EVS prostovoljka Heli** in jim s predstavitvijo svoje države in delavnico pričarala nekoliko drugačen šolski dan. Otroci si na tak način pridobivajo medkulturne izkušnje, se spoznavajo z drugačnimi navadami in tujim jezikom, delo v okviru evropske prostovoljske službe pa je prava neformalna učna ura tudi za mladega prostovoljca. Heli in otroci, s katerimi dela, ob tem spoznavajo novo kulturo, razvijajo solidarnost in razumevanje med mladimi. Evropska prostovoljna služba je del programa »Mladi v akciji«, ki ga sofinancira Evropska komisija, koordinira pa Nacionalna agencija Movit NA Mladina.

Medtem ko so se otroci nižjih razredov izražali predvsem skozi ustvarjanje, so se učenci zaključnih razredov osnovnih šol urili v raziskovalnih in retoričnih sposobnostih v okviru otroškega parlamenta. Letošnji **otroški parlament poteka na temo "odraščanja"** in za osnovnošolce vseh šol občin Ajdovščina in

Vipava smo 19. februarja organizirali tudi občinsko otroško parlamentarno zasedanje. Mladi so temi "samopodobe" in "sprejemanja odgovornosti" najprej raziskovali v okviru dveh delavnic, ki so jih vodili delavki ZD Ajdovščina Tamara Kofol in Alenka Naglost ter socialni pedagog Sašo Kronegger, nato pa so v sejni sobi Občine Ajdovščina razpravljali o problemih in radostih odrasčanja. Mladi so pokazali, da so brez dlake na jeziku in marsikatero vprašanje zastavili tudi županu Občine Ajdovščina in podžupanu Občine Vipava, ki sta si vzela čas in prisluhnila našim osnovnošolcem.

Delavniški program za otroke smo pripravili tudi v **zimskih počitnicah** konec februarja, na počitniški torek in sredo pa smo dva avtobusa otrok spet popeljali na izlet v Atlantis in Kolosej. Delavnice je

Ure

ob pomoči naših prostovoljcev vodila EVS prostovoljka Heli, otroci so izdelovali severne jelene iz kartona, okrasne ure, igro spomin, se igrali in naučili tudi nekaj finskih besed.

Ker želimo ohranjati tudi **duh medgeneracijskega sodelovanja**, smo naše mlade prostovoljce prosili še za pripravo delavnic za starejše. Delavnico ustvarjanja iz gline so prostovoljke izvedle v Centru starejših Pristan v Vipavi, in izkazalo se je, da imajo tako mladi kot tudi starejši v sebi veliko ustvarjalne energije.

Medobčinsko društvo prijateljev mladine Ajdovščina že vrsto let deluje tudi na humanitarnem področju. Konec februarja smo tako skupini socialno ogroženih otrok v sodelovanju z ZPM Moste-Polje omogočili **brezplačne počitnice v Kranjski Gori**, najbolj pa smo ponosni na naše delo v okviru programa **Botrstvo**. Botrstvo koordinira ZPM Moste Polje, preko našega društva pa je v ta projekt vključenih že več kot 70 otrok iz Vipavske doline in okolice, ki jim pomagamo pri nakupu oblačil, šolskih potrebščin, plačilu avtobusnih vozovnic, malic in kosil ipd.

Jelenčki

Glina

Na zadnji dan zimskih počitnic, 1. marca pa smo, skupaj z našo krovno organizacijo Zvezo prijateljev mladine Slovenije praznovali še pomembno obletnico – **60. letnico delovanja**. Ob tej priložnosti so nam otroci v dar izdelali 60 snežakov iz papirja in vate, ki bodo krasili police svojih mladih varuhov – otrok, saj je prav njihovo veselje tisto, ki prijatelje mladine navdihuje že toliko let.

*Maša Čibej
MDPM Ajdovščina*

Osemnajst let Folklornega društva Vipava

Naša pot minulih osemnajst let je bogata in raznolika. Na pobudo takratnih skavtov, ki so delovali v Vipavi, smo ustanovili društvo, ki je pričelo raziskovati stare ljudske navade v pesmih, plesih, šegah in običajih. Veliko in nikoli dovolj plačano zaslugo za uspešno delovanje Folklornega društva Vipava ima gospa Judita Podgornik, ki se je dolgih deset let vozila iz Novega mesta. Učila je mladinsko skupino in bila obenem tudi umetniški vodja društva. Njena strokovna in požrtvovalna vloga je neprecenljiva. Vzgojila je mnogo dobrih plesalcev, pa tudi nekaj odličnih mentorjev, skratka, njeno desetletno delovanje ima še danes tako močan vpliv v društvu, da tovrstno ljubiteljsko kulturno dejavnost uspešno nadaljujemo.

Leto 2004, ko smo praznovali desetletnico društva, je bilo prelomno. Mladinska skupina se je razšla, posledično so se razšle otroške skupine. Ostala je samo še starejša plesna skupina, ki deluje še danes in tako nadaljuje s tradicijo folklorne dejavnosti v Vipavi. Veseli nas dejstvo, da smo z letošnjim razpisom uspeli nagovoriti mlajše in upamo, da se bo društvo zopet pomladilo. Z mladostno energijo in zagnanostjo bomo uspešno nadaljevali s kulturno dejavnostjo.

V osemnajstletnem delovanju društva se je zgodilo mnogo lepih in tudi manj lepih trenutkov. Naj omenim, da se je v društvu kar nekaj parov srečalo in se poročilo, žal pa smo jih tudi nekaj za vedno izgubili. Takšno je življenje, ki nas bogati s srečo, radostjo in žal tudi z žalostjo. Trenutno v društvu pleše enajst parov plesalcev, naše nastope bogatijo ljudske pevke tercet AMI, za veselo razpoloženje pa skrbijo: Loredana Sajovic, ki nas uči petja, in naši muzikantje; Vida z violino, Stane z basom, Emil s klarinetom, Pavle s kitaro, Silvana in Dušan pa s harmoniko. Druži nas odkrivanje starih ljudskih običajev v plesu, pesmi in igri in to enkrat tedensko na vajah prenašamo v koreografijo naših nastopov. Pod vodstvom mentorja Tomaža Gantarja plešemo predvsem plese iz Istre, Notranjske, Tržaške in Goriške regije, potem plese Posočja in Trente. Oblečeni smo v svečane Vipavske kostume iz časov, ko je živel in ustvarjal na Kranjskem naš največji slovenski pesnik dr. France Prešeren, to je prva polovica 19. stoletja. Na vipavske noše smo zelo ponosni, ker s tem dokazujemo, da so se naši predniki radi lepo oblačili.

V teh pomladnih dneh, ko se vse prebuja v novo življenje, ki ga obdaja vonj pomladi in daje novega zagona, ko v nas preveva veselje ob velikonočnih praznikih, vas pristrčno vabimo na **velikonočni ponedeljek v Vipavo na koncert vipavske folklore ob 19.00 uri v kulturni dom**. Klapa Planta nam bo pričarala trenutke toplega Jadrana v skritem zalivu ob zahajajočem soncu, s Kraškim šopkom se bomo v pesmi in plesu sprehodili skozi kraške vasi, mali Powštrčki nas bodo razveselili z otroško igrivostjo, oktet Sotočje pa nam bo zapel nekaj ljudskih pesmi iz svojega repertoarja. Tudi mi domačini smo pripravili nekaj novega za ta osemnajsti koncert, zapeli in zaplesali bomo, da bo res lepo.

Več kot dovolj je razlogov, da pridete ta dan v Vipavo in se povesebite z nami, ki praznujemo in obujamo spomine.

Želimo Vam vesele in prijetne velikonočne praznike.

Vipavski folkloristi

Če je volja, je tudi uspeh

Res je tako!

Starost je drugačno življenjsko obdobje od mladosti in srednjih let, vendar pa ni v ničemer manj smiselno, kakor je življenje v mladosti in srednjih letih. Za doživljanje starosti je pomembno, da človek svojo starost sprejme, da ohranja pristen, osebni, človeški odnos in da je povezan z ljudmi mlade in srednje generacije. Če vse tri generacije tesno povežemo med seboj, je MLADOST varna in lepa, SREDNJA LETA so mirna in ustvarjalna, STAROST pa spokojna in bogata.

Turnir v pikadu ob dnevu žena

Ekipo igralcev pikada v DU Vipava

Vsa tri obdobja so bila zelo prisotna ob srečanju DU Vipava v počasitev dneva žena. Učenci OŠ Draga Bajca so nam pod vodstvom gospe Vide Trošt pričarali čudovite zvoke znanih melodij iz svojih kitar. Ob vsakem trzljaju strun je bilo čutiti njihovo lahko ljubezen do svojih instrumentov. Mladenič Dejan pa je vsem prisotnim predstavil prvič videni posebni inštrument in iz njega izvabljal harmonijo čudovitih zvokov. Harmoniko pa je za ples iskriivo in strastno igral Denis. Ob prijetnih zvokih harmonike smo se upokojenci veselo zavrteli in dopolnili sliko tega srečanja. Popolnost tega druženja je zmanjšala le majhna udeležba članov, katerim je bilo to druženje namenjeno.

ZAKAJ? Na to naj si vsak član odgovori sam.

Dodatek k praznovanju dneva žena pa so v polni meri dodale tekmovalke pikada Vida Bajec, Sonja Marc, Silva Uršič in Danica Vidmar, ki so v družbi tekmovalcev DU Ajdovščina, Kanala, Mirna in Pirana dosegle 1. mesto. Tudi balinarke Anuška Lavrenčič, Sonja Marc, Sonja Kompara in Danica Vidmar so na vročem terenu Pirana v družbi ekip iz Kopra, Izole, Pirana, Brinja, Soške doline in Pobegov dosegle 1. mesto. Obema ekipama iskrene čestitke. Trud, ki ga je zato srečanje vložil gospod predsednik DU s svojimi sodelavci, se je obrestoval. In ob zaključku še enkrat: **ČE JE VOLJA, JE TUDI USPEH.**

Andrej Curk, DU Vipava

Novo vodstvo PGD Vipava

16. 2. 2013 smo imeli člani PGD Vipava občni zbor, na katerem smo izvolili novo vodstvo, saj se je prejšnjemu iztekel mandat. Za novega predsednika je bil izvoljen Florjan Funa, poveljnik ostaja Krno Vitković, tajništvo pa je prevzel Peter Prelc. Zamenjali so se tudi nekateri člani predsedstva in poveljstva.

Na občnem zboru je bilo podano poročilo o delovanju društva v lanskem letu. Društvo je, glede na predpisana merila, razvrščeno v III. kategorijo gasilskih enot in je osrednja gasilska enota v naši občini ter kadrovsko in

Vipavski gasilci med vajo na Gradišču pri Vipavi.

materialno ustreza predpisanim standardom. V letu 2012 smo imeli, v primerjavi s prejšnjimi leti, večje število intervencij, povezanih s požari, močno burjo, sušo, poplavami in nekaj tehničnih intervencij. Operativni člani so se redno usposabljali in izobraževali. Vsa vozila in druga oprema so bila redno vzdrževana, prav tako gasilski dom in okolica. Aktivni so bili tudi naši veterani, ki so se udeležili tekmovanja s starimi gasilskimi črpalkami v Radomljah in srečanja starejših gasilcev v okviru GZ Vipava. Za gasilsko mladino, ki je skozi celo leto spoznavala gasilstvo pod vodstvom mentorjev, je bil organiziran izlet v Idrijo. Opravljali smo tudi nekatere pridobitne dejavnosti (požarne straže, prevoze vode, rediteljsko službo ...) in že tradicionalne aktivnosti: straža pri božjem grobu v cerkvi sv.

Štefana ob velikonočnih praznikih, praznovanje našega zavetnika sv. Florjana, pomoč pri izvedbi specialne olimpijade in nočnega pohoda gojencev CIRIUS-a, prikaz opreme in dejavnosti otrokom iz vrtca in osnovne šole, udeležba na dnevu odprtih vrat ter pri vaji evakuacije v vojašnici Vipava in podobno. Z dvema ekipama smo se udeležili gasilskega rally-ja, ki ga je organizirala GZ Vipava.

Občnega zbora se je udeležilo precejšnje število naših članov ter predstavniki gasilskih društev Podnanos, Vrhpolje, Col, Zgornji Brnik in člani DVD Trnovec iz Hrvaške. Našemu vabilu so se odzvali tudi g. Durn in g. Godnič iz Občine Vipava ter predsednik in poveljnik GZ Vipava.

Tudi sami smo se udeležili občnih zborov sosednjih društev, PGD Zgornji Brnik ter DVD Trnovec in DVD Ljeskoviča na Hrvaškem. Slednje smo obiskali prvič in naši člani so bili toplo sprejeti.

V letošnjem letu smo imeli pet intervencij: štirikrat požar (tovorno in osebno vozilo, komunalni zabojnik, dimnik) in ena tehnična intervencija.

Usposabljanje operativnih članov poteka ob petkih zvečer, gasilska mladina pa ima vaje na štirinajst dni ob torkih. En član obiskuje tečaj za vodjo enote, ki poteka v Novi Gorici. Vsako sredo imamo rekreacijo v telovadnici v vojašnici Vipava.

Na sejah UO smo obravnavali predvsem tekoče zadeve in cilje za letošnje leto.

Na pomoč!

Anisa Žagar

Prapor

VETERANI POLICIJE Vipavske doline, ki že peto leto na temeljih domoljubja združujejo večino sodelujočih policistov – miličnikov tega območja, udeleženih v osamosvojitvenih procesih in vojni za Samostojno Slovenijo, so v Ajdovščini razvili svoj prapor.

Praporju so ob spremljavi Policijskega orkestra srečo zaželeli predstavniki Policijske uprave N. G., vodja sektorja uniformirane policije Evgen Govekar, iz PP Ajdovščina Darko Krapež, poveljnik vojašnice Vipava podpolkovnik Pavel Jereb, vojaških veteranov »Veteran« N. G., OZVVS Ajdovščina–Vipava, OZVVS Kanal, zveze častnikov iz N. G. Stanko Dužič in častniki, vodstvo vipavskih gasilcev Pavzin in

Drinič, LD Vipava Kazimir Saksida in mnogi prijatelji društva. Razvitja praprotja se ni udeležilo le vabljeno društvo Sever iz Nove Gorice.

Društvo je nastalo leta 2008 po kolektivnem izstopu iz društva

Sever, v katerem niso več prepoznali dela v cilju veteranskih vrednot. Nimajo nadveteranov, politike se ogibajo, prva ljubezen pa jim je domovina Slovenija. Doslej se financirajo sami in z donacijami občin ter posameznikov. Njihov trud je poplačan z dobrim odzivom pri državljanih in veliko udeležbo ter podporo na domoljubnih slovesnostih, ki jih vsako leto organizirajo. K njim se vse več včlanjujejo tudi pravi veterani Policije iz drugih delov države.

Priznanje za podporo in sodelovanje veteranom so podelili Občini Vipava, na slovesnosti pa sta priznanje za dobro delo prejela veteran Jože Potočnik in praporščak Marjan Hajdinjak.

Pravkar krščen prapor pa je na podlagi preteklega odličnega sodelovanja z vojaškimi veterani postal nosilec srebrne medalje OZVVS »Veteran« N. G.

Peter Lemut

IZ NAŠE ŽUPNIJE

Zahvala in voščilo

Vsem Vipavcem se zahvaljujem za gostoljubje, ki ste ga izkazali ob obisku in blagoslovu vaših domov. Prijetno mi je bilo ob veselju, ki ste ga pokazali ob mojem obisku. Celo tam, kjer so blagoslov sicer odklonili, sem bil prijazno in vljudno sprejet. Priznati moram, da se ob vaši odprtosti prijeto počutim med vami. Žal mi je bilo, da se nisem mogel več časa ustavljati tam, kjer ste me vabili, naj sedem, da se bomo kaj pogovorili. Sklenil sem, da bom prihodnja leta obiske razporedil v dvoletni cikel: pol župnije eno leto, pol naslednje. Srečali se bomo sicer bolj poredko, ampak takrat bolj poglobljeno. Vesel pa bom vaših vabil tudi med letom in bom po dogovoru rad prišel na obisk.

V glavnem naj bi z rednimi obiski in blagoslovi za letos končal. Če še pri kom zaradi kakršnega koli razloga nisem bil, pa bi obisk in blagoslov želeli, me pokličite po telefonu. Dogovorili se bomo za obisk in bom z veseljem nadoknadil zamujeno.

Velika noč je praznik, ki nima primerjave, ker tudi dogodek Jezusovega vstajenja nima primerjave. Vabi nas, da se pridružimo velikonočnemu veselju. Četudi veliki petek v našem življenju še ni za nami in se kdaj počutimo, kot da smo na Kalvariji, je Jezusovo vstajenje obljuba tudi za nas. Ljubezen, ki jo je Jezus izkazal na križu, nas spodbuja k ljubezni do njega in ljubezni do bližnjega. To je ljubezen, ki daje tolažbo in upanje. To je ljubezen, ki daje moč, da gremo naprej. Zato dvignimo se, vzravnajmo se, utrdimo klecava kolena in pojdemo pogumno skozi življenje. Ljubimo drug drugega z ljubeznijo, ki je odsev Kristusove ljubezni. Po poti te ljubezni bomo tudi mi doživeli velikonočno zmagovalje.

Ob veliki noči vam voščim obilo božjega blagoslova ter ljubezni, upanja in vere, da bi v moči teh treh kreposti zmogli čez vse velike petke našega življenja.

Veselo veliko noč!

Lojze Furlan, župnik

Čuvarji božjega groba

Gasilska straža leta 1926, stojijo od leve Viktor Posega, Jernej Hrovatin, Nadlišek, Franc Trampuž, ostala dva nepoznana

Bližala se je prva velika noč v samostojni Sloveniji leta 1992. Poklicala me je pokojna Marija Krašna, rojena Žvokelj, R'zelceva iz Vipave in mi predlaga, da bi obnovili star običaj straže pri božjem grobu v naši cerkvi, saj so vipavski gasilci to delo opravljali vse do konca 2. svetovne vojne. Prav veliko o tem običaju nisem vedel. V moji domači vasi Budanje nismo imeli gasilcev. Imeli pa smo dva lesena stražarja ob božjem grobu, ki so jih med velikonočno procesijo umaknili. Obljubil sem ji, da bom šel k gospodu dekanu Francu Pivku in ga vprašal, kaj on misli o tej zadevi. Po njegovem tehtnem premisleku je malo pomolčal »Ja, bi šlo, samo dogovoriti se moramo, kdaj in kako, da to ne bo preveč motilo bogoslužja,« in hitro sva se dogovorila.

Obred straže poteka tako-le: na veliki petek, ko gre najsvetejše v božji grob, pristopita h grobu dva stražarja in počakata, da verniki oddidejo iz cerkve. Straža se nadaljuje na veliko soboto pol ure pred začetkom blagoslova velikonočnih jedil. Enako se ponovi med vstajensko mašo do časa procesije. Menjava straže poteka približno na 15 minut vendar tako, da ne moti cerkvenega obredja. Stražarji so oblečeni v svečane gasilske obleke, aluminijaste čelade, bele rokavice ter opremljeni s sulicami. Straža se zamenja z določenim obredom, vodja pripelje pred grob dva stražarja, usklajeno v štirih premikih se zamenja stražo, prejšnja dva stražarja se umakneta.

Zakaj smo to obnovili? S tem smo samo oživali star običaj straže. Naši predniki so tako delali v času italijanske okupacije, predvidevamo, da je tako bilo tudi v času Avstro-Ogrske vse do konca 2. svetovne vojne, ko časi temu niso bili naklonjeni. Takratna straža je potekala malo drugače. Stražarji so iz starega gasilskega doma odšli po cesti do cerkve sv. Štefana skozi glavni vhod do božjega groba. Stražili so od velikega petka popoldan do nedeljske jutranje vstajenske maše noč in dan neprekinjeno. Takratni čuvarji so tudi spremljali velikonočno nebo v popolni opremi s sulico. Danes pa že veliko let naši gasilci nosijo velikonočno nebo. Ta vipavski običaj so posneli naši gasilski prijatelji iz Trnovca pri Varaždinu, sosedje iz Podnanosa, o podobnih običajih drugod ne vemo.

Gasilska straža leta 1992, Adam Žagar, Matej Nabergoj, Aleš Kodelja, Stojan Božič, Matjaž Rodman, Robert Vovk in Alojz Peljhan

Ob božjem grobu Kruno Vitkovič in Jožko Štefančič po letu 2000

Z našimi starimi običaji še naprej bogatimo narodno in duhovno zavest, k temu veliko prispeva tudi gasilska straža božjega groba v naši cerkvi sv. Štefana v Vipavi.

Alojz Peljhan

Mami za praznik

Praznovanje materinskega dne v Vipavi s predstavitvijo pesmarice in zgoščanke

Po nekaj letih, ko smo v Vipavi kar pogrešali prireditev ob materinskem dnevu v kulturnem domu, sta nam v nedeljo, 24.3.2013 Župnija Vipava in Kulturno društvo Razmetano podstrešje pripravila pester večer, poln hvaležnosti do ljubezni naših mater oziroma staršev. Že domiselna odrska podoba z regratovo lučko v vetru in živopisnimi cvetlicami je popeljala v topel piš pomladi, v veselje nad prebujajočim se novim življenjem.

Občinstvo je v napolnjeni dvorani prisluhnilo domačim nastopajočim in gostom iz **Marezig**, ki jih je povezala pesmarica **Mami za praznik**, avtorja **Lojzeta Furlana**, sedanjega vipavskega (in bivšega marežganskega) župnika. Tekom prireditve je bilo moč opaziti, da so se med njegovim službovanjem v Marezigah tam z župljani spletle prijateljske, pristne vezi, ki so pripeljale tamkajšnji župnijski otroški pevski zbor in Pihalni orkester Marezige na obisk v Vipavo.

Oder so najprej zavzeli najmlajši iz vipavskega otroškega župnijskega zboru, ki so s korajžnim nastopom pod vodstvom **Katje Poljšak** pristrčno zapeli tudi nebeški mami, hkrati pa v pesmi spomnili, kar

otroci nemalokrat pogrešajo: »Kako vesel naš dom je, ko očka z nami se igra...«.

Da so pesmi zbirke **Mami za praznik** že segle v srca in uho, so s sproščenim petjem ob klavirski in kitarski

Župnijski otroški zbor iz Marezig

Starejši otroški zbor iz Vipave

spremljavi pokazali pevci Otroškega župnijskega zboru Marezige z zborovodkinjo **Ljubo Mikolič**. Šopek raznovrstnih skladb je na izviren način zaznamovala tista, v kateri je zapel tudi župnik **Lojze** in prejel skupaj z drugimi zanjo navdušujoč aplavz. S pesmimi iz zbirke, naučenimi za to priložnost, so vezno nit prireditve nadalje nežno spletale pevke vipavskega starejšega otroškega zboru s **Katjo Poljšak** in tudi tokrat ob klavirski spremljavi **Klare Koradin** (sicer zborovodkinje mladinskega zboru). In nato združile glasove še v skupnem nastopu z marežganskim zborom. V nagovoru zbranim je župnik **Lojze** poudaril nujnost vnovičnega ovrednotenja veličine materinstva. Tega poslanstva ne gre razumeti

ozko - biti mati pomeni namreč lahko tudi bedeti ob postelji bolnega, z materinskim čutom objeti potrtega ali skleniti otroku roke k molitvi. Kar lahko storimo je, da sooblikujemo javno mnenje, naklonjeno materinstvu, preko civilne družbe poskušamo dosegati tudi spremembe na normativni ravni in da krepimo solidarnost do družin.

Kot bi se zavedli v tistem hipu, da zgolj naša človeška pamet ne bo mogla spremeniti miselnosti današnjega sveta, je zazvenela (in najbrž nikogar v dvorani ni pustila ravnodušnega) Ave Maria: **Pihalni orkester Marezige** z dirigentom **Borisom Babičem** in odličnim solističnim nastopom oboistke, Mladinski vipavski župnijski zbor in solistka **mag. Lejla Irgl**, ki je s svojo interpretacijo skladbe dosegla, da so se zvoki in glasovi zlili v uglašeno mogočno priprošnjo Marijinemu varstvu. Izvedba, ki bo ostala v spominu.

Mladinski župnijski zbor, pihalni orkester Marezige z dirigentom Borisom Babičem in solistko Lejlo Irgl

Potem, ko je navdušil navzoče s prvo skladbo, je bilo v zadnjem delu prireditve mogoče uživati tudi ob naslednjih raznolikih skladbah Pihalnega orkestra Marezige, ki nam jih je namenil ta večer. Še bi ga z veseljem kdaj poslušali.

V vsej zapletenosti življenja nas tudi prireditve, kakršna je bila ta, vnovič spomnijo, kako dragocene so preproste stvari. Občutek za hvaležnost, smisel za drobne pozornosti (kakršna je bila recimo ta, da so vse mame ob odhodu bile deležne tistih živopisanih cvetic, ki smo jih občudovali celo prireditve), negovanje vezi med ljudmi. Najbrž zato tudi pesmi o mami vedno najdejo poti do srca (pesmarice in zgoščenke Mami za praznik so po prireditvi kar pošle...). In zato je bila ob sklepu iskrena zahvala njihovemu avtorju, da talent ni ostal zakopan.

»Povej mi, očka, prosim te, kje našla bi najlepši biser?
Poslušaj, dete, to skrivnost, saj to velika je modrost:
je biser mamino srce, ki večno bo ljubilo te.«

(odlomek pesmi *Povej mi, očka*; L.Furlan)

Barbara K. Tomažič

ZA DOM IN DRUŽINO

Nekdanji običaji ob veliki noči v Vipavi

Drobtinice, ki sem jih zapisal leta 1996 po pripovedovanju tata Karla Premrla in njegovih sester Helene Premrl in Pavle, poročene Žgur, od Drejdlnovih v Vipavi

Vsak praznik je imel svojo jed. Pred jedjo so se zmerom pokrižali.

Za veliki petek so napravili *štokviš* s polento ali krompirjevim golažem. Pod italijanskim vplivom so mu rekli tudi *bakalà*. Na veliki petek niso šli nikoli delat na polje ali v gozd.

Na veliko soboto so nesli popoldne *žegnate* potice, maslen kruh, pirhe, *pršuto*, hren, kasneje tudi že kakšno pomarančo. Vse to je imelo zvezo s Kristusom: npr. hren, ker so dali Kristusu piti neko grenko reč. Zvečer so načeli *žegnane* jedi.

Teta Micka, ki ni bila poročena in jim je nadomeščala prezgodaj umrlo mater, je za veliko noč spekla po deset, enajst potic. Dala jih je tudi hlapcem in deklam. Živini so dali od žeganega kruha.

Za veliko noč in belo nedeljo so jedli kuhano *pršuto*. Od velike noči je namreč ostala še za belo nedeljo. Jemali so jo tudi s sabo, kadar so šli delat v gozd.

Na veliko nedeljo so otroci *sekali pirhe*: jajca so *denili* k zidu pri Bratuževi trgovini in jih z razdalje treh korakov ciljali s *kufrenimi patakoni* – to so bili veliki, tenki, prav nič lepi stari bakreni kovanci. Pirhe se je barvalo v *zocu* in s čebulo. Kdaj pa kdaj so tudi kupili kakšno barvo zanje. Vzorcev na pirhih niso delali.

Hišo so *žegnali* z *žegnano vodo* za božič, za svete tri kralje in za veliko noč. *Požegnaš* in rečeš: sveti križ božji. Šli so okrog hiše in okrog *štale* in kropili, potem so šli v hišo molit rožni venec. Kadar so orali, konec aprila ali maja, so nesli na njivo kost od *žegnane pršute* in jo tam zakopali, da so *požegnali* tudi zemljo.

Na velikonočno soboto se je ob šestih zjutraj, še po temi, pred cerkvijo *žegnali ogenj*. Naredili so kres, po večini iz *rožja*, in ko ga je župnik *požegnal*, so otroci v ponvah z dolgim ročem raznašali *žegnan ogenj* oziroma žerjavico po hišah.

Za veliko noč se je pri večerni maši *žegnala* voda pred oltarjem. Potem sta jo dva fanta nesla v škafu v *koprivnike*.

Na velikonočni ponedeljek se je *hodilo v Emavs*. Vse je šlo ven na izlet. Iz Čedadada, kjer je tata nekaj časa delal, so hodili s kolesi v Cormons. Italijani so imeli navado na ta dan pripraviti *redič* z jajci.

Razlage besed:

štokviš – nemško *der Stockfisch*, polenovka; *bakalà* – italijansko *il baccalà*, polenovka

kufren – bakren

patakón – italijansko *il patacone*, velik novc, majhne vrednosti

zoc – ječmenova kava, iz nemškega *der Ersatz*, nadomestek (prave kave)

koprivnik – kropilnik

hoditi v Emavs – navada, da se na velikonočni ponedeljek z družino ali prijatelji odpravi na izlet ali obisk

Božidar Premrl

Velikonočno jutro na Gočah

Zgodaj zjutraj ob peti uri se v naši vasi prične velikonočna procesija – vstajenje. Ko se zberemo v cerkvi, župnik svečano zapoje **alelujo**, pevci pa pesem **Zveličar naš je vstal od smrti**.

Nato gre procesija po vasi mimo pokopališča in spet v cerkev.

Po vasi so okrašena in osvetljena vsa okna, na katerih so kipi ali slike z vstalim Kristusom.

Seveda se med procesijo nosijo tudi bandire (zastave) in nebo, pod katerim župnik nese monštranco z najsvetejšim, pred njim pa nese strežnik kip vstalega Kristusa.

Na pokopališču se procesija ustavi, župnik blagoslovi **božjo njivo**, pevci pa zapojejo pesem **Kristus je vstal**.

Med procesijo pevci prepevajo velikonočne pesmi, ko prenehajo pa strežniki zvonijo z zvonci.

Včasih, ko sem bila jaz majhna, so ob straneh po vasi in mimo pokopališča gorele lučke, ki so bile polžje hiške napolnjene z žagovino, prepojeno z petrolejem. Pevski zbor je imel bakle, da se je videlo peti.

Danes je veliko bolj svetlo kot včasih: vse povid so sveče, bakle, lučke ... le brenja polžjih hišk skoraj ni več videti.

Štefanja Vovk

Predpust in velikonočni ponedeljek v Mančah

V decembrski številki Vipavskega glasa je bil objavljen življenjepis bana dr. Marka Natlačna iz Manč. Iz zapisa je razvidno, da v svojih dijaških letih, ki jih je preživel v ljubljanskem Alojzijevišču, ni pozabil na svojo vas. V Domačih vajah je objavljal dogodke, ki so se nanašali predvsem na Manče. Markova mladost sega na prehod iz 19. v 20. stoletje, nekaj desetletji pred radiem in še nekaj desetletij pred televizijo. V njegovi mladosti so se odmevni dogodki odvijali predvsem v zvezi s cerkvenimi prazniki in njim prilagojenem koledarju. Čas poroke med ženinom in nevesto je bil rezerviran na predpust. Tisto dekle, ki je zamudilo ta termin, je moralo nositi tudi posledice, ki so bile nenapisano obvezne iz leta v leto in od kraja do kraja nekoliko različne. Velikonočni ponedeljek pa je bil za lačne otroke težko pričakovani dan. Pri vsem tem dogajanju je v marsikateri vasi igral glavno vlogo 'vaški posebnež'. Marko pripisuje vlogo posebneža Matičkovemu Francetu. Fant je imel obširno glavo, a v primeru s postavo ne preobširno. Njegove bistrerjave oči so gledale nekam zvedavo po mimoidočih, kakor bi hotele vsakega vprašati: »Kdo je večji junak kakor jaz?« Tudi njegova obleka in čevlji niso bili ravno majhni. V očeh vaščanov so bili Francetovi čevlji kot dva čolniča. Marko nadaljuje: »Kakor vidite, se je narava skazala nad našim junakom vseskozi jako darežljivo, le nekje se je pokazala nekoliko prevarčno, na možganih. Ali ne smete me preostro umeti! S tem še ni rečeno, da je France berzumen, o, nikakor tega. Vaščani pravijo le, da mu včasih 'malo manjka'. Tedaj napravi marsiktero smešno; vaščani imajo jako dober spomin in si take reči zapomnijo v pregovorih. Že več takih pregovorov sem slišal, prebrskajmo jih torej nekoliko, ko mogoče zadenemo kakega, ki nam bo ugajal.«

Mirko Kovač

Objavljamo dve Natlačnovi črtici, ki jih je napisal, ko je bil v ljubljanskem Alojzijevišču.

Dober tek, fantje!

Bilo je o pustu tistega leta, ko je bila za vino jako slaba letina. Kar pomnijo stari možakarji, pravijo, da ni bilo na lepi vipavski deželi tako malo vina; zato pa je tudi vinska cena poskočila od štirih starih krajcarjev bokal na deset. Ali kaj je to pomagalo ubogemu kmetu, če ga je pa marsikdo komaj toliko pridelal, da bi se le enkrat mogel pošteno napiti s svojo družino. Tako kislja je bila.

France Matičkov je bil takrat še mlad fant, to se pravi, da je bil še v fantovski družbi ob nedeljah, ko so balo vozili idr. No, z balami so imeli fantje ta predpust kaj malo opraviti – morda zato, ker je bila slaba za vino, ženitnina brez vina pa še ženitnina ni.

Ena ženitnina pa je le bila v fari onega mlinarja, ki še dan danes kraljuje s svojo hišico v svojem mlinu pred vasjo. Posebno se ni nihče veselil te ženitnine, ker se jim je zdelo, da bo kaj malo pijače. Stare ženice, ki so se še dobro spominjale, kako je teklo vino na njih ženitninah tam pred davnim časom, so si šepetale: »Ti, Jera, take ženitnine pa še ni bilo, da na njej še vina ne bi pili.« Tudi stari pijančki, ki bi kaj radi pili, a ne radi plačali, niso pričakovali ženitnine s tisto nestrpnostjo kakor sicer navadno.

Prišel je večer pred poroko. Fantje so pripeljali balo, pevajoč po stari navadi lepe narodne pesmi. Vse je šlo po sreči. Vreme je bilo lepo, kakršno se dobi pozimi le redko kdaj. Solnce je sijalo tako prijetno kakor še tri mesece ne. Trava je začela zeleneti, kakor bi bila že pomlad tu.

Ko so fantje pospravili balo, so zasedli prostore okrog velike mize, ki je bila napravljena kar pod milim nebom na dvorišču. In glejte! Se ni li krivo sodilo o ženitnini, da bo »ženitnina brez vina«? Kako lepo se leskeče zlatožarno vipavsko vino na mizi v starih bokalih! Fantom je kar uhajal duh po žlahtni kapljici v grlo in tam tako prijetno drezal, da je fant tako zavriskal, da se je razlegalo daleč tja v nasprotno vinske gorice.

Ko so že vsi sedeli okoli mize, se vzdigne eden izmed fantov, tako zvani 'župan', prime majolko ter nekoliko izpije na zdravje ženina in neveste, in od vseh strani so klicali: »Živela! Bog jima daj srečo! Živela!«

Med drugimi jedili so prišli na zadnje še štruklji v velikanski posodi, a bili so še v juhi, da so jih morali fantje sami loviti iz nje. Vse se je tlačilo okoli posode, in vsakdo je hitel, s čimer je mogel, da bi le kaj dobil. Pri tem je imel Matičkov France smolo – ravno na drugem koncu mize je sedel. Nekaj časa si je delal prostor, da bi prišel do posode, ko je pa videl, da nič ne opravi, mu je šinila v glavo druga misel. Ne meni se za okusne štruklje, gre v hišo, si poišče nekaj peska ter ga naloži v klobuk.

Kakor da se ne bi nič zgodilo, gre zopet k mizi, držeč klobuk na hrbtu. Fantje, ki so bili vsi zamišljeni v štruklje, še opazili niso, kaj snuje France. Ravno je spet eden naznanjal, da je srečno privlekel štrukelj na dan, ko se je vsul pesek v posodo med okusno jed.

Fantje so gledali, kaj je to in odkod, France pa se jim je hudomušno smejal ter jim strgal korenček: »Šlek, šlek! Ste videli? Dober tek, fantje.«

V Alojzjevišču, dne 1. maja 1903

Potica mu je splavala po vodi

Bilo je tisto leto, ko je napovedovala pratika veliko noč šele pozno v aprilu (op.: 25. aprila je bila velika noč leta 1886). Narava se je že povsod kazala v vsej svoji lepoti. Črešnje so bile že v najlepšem cvetu. Travniki so bili tako mično zeleni, da so otroci hiteli, če jih le niso starši prestregli, vun na zeleno trato, da bi se igrali.

Lastovice so se bile že vrnile z gorkega juga in veselo letale okoli hiše, iščoč si starega gnezda. Tam ob potoku, ki se vije kakor srebrn pas skozi prijazno vasico, se je zibal v mogočnih napevih črni kos ter svoje sosede tako uspešno uspaval, da je ob mraku vse potihnilo, ko se je on oglasil. Sivkaste siničice so letale od drevesa do drevesa, pojoč svoj »špiči, špiči«, ter si iskale votlinice za svoje gnezdece. Kamor si se ozrl, povsod si videl veselo življenje.

Prišel je v vas ponedeljek po veliki noči. Marsikdo, zlasti otroci, so komaj čakali popoldneva, ko se odpre omara z jestvili, in prineso mati vsakemu svojo potico. Pri nas je namreč ta slaba navada, da ne pokusijo potic prej kakor na velikonočni ponedeljek po litanijah, kar je za otroke, ki komaj čakajo potice, pač težko; zato večkrat med dnevom nadlegujejo mater, naj jim dajo vsaj malo pokusiti.

Tudi meni se je ista godila, zato se mi je zdela neumna ta navada. Tudi mater sem hotel o tem prepričati, a vse zastonj. Moral sem čakati popoldneva in litanij. Toda pustimo to!

Po litanijah so se zbrali vaščani na »Velikem trgu« pred gostilno. Ženske so govorile o tem, kaj so spekle, moški pa so ugibali o vremenu. Fantje in otroci so sekali pirhe in pomaranče. Na obrazu vseh je bilo brati veselje in zadovoljnost.

Kar jo primaha France Matičkov. Njegove oči so izražale boječnost, a obenem tudi neki ponos.

»O – o, France! Kaj pa ti danes poveš novega?« ga pozdravi prvi sosed.

»I, kaj, ko še sam nič ne vem! Saj sem zato sem prišel, da bi kaj izvedel,« odgovori France.

»Kaj pa imaš ondi pod suktnjo? Pa menda nisi prinesel pirhov?« ga ogovori drugi.

»Saj nimam nobene kokoši, da bi pirhe kupal.« Pri teh besedah izvleče izpod suktnje veliko medeno potico.

Pravijo, da je France kupil pri starem Luku, ki ima v svojem vrtu nekaj panjev čebel, celega pol funta medu in ga dal v potico.

To vam je bilo smeha, ko so videli vaščani Francetovo potico; vsakdo je hitel s svojo opombico, da bi morda ne prišla prepozno.

»O, France, kdaj si se pa oženil? Lej ga glej! Kdo bi si mislil, da bo Francetu še žena potice pekla?« ga draži hudomušni sosed.

»I, kaj mislite, da znajo samo ženske potice peči, ka-li?« se odreže ponosno France ter se ozre po ženah, kaj mu odgovore.

»Torej si jo ti sam spekel?«

»I, kdo pa drugi? Saj nimam nobenega človeka, da bi mi kdaj kaj malega pomagal. E, veste, ni dobro, ne, tako samemu ostati.«

»Bes te lopni! Se pa oženi!« ga dražijo sosedje dalje.

»Saj bi se, a me ...« dalje ni hotel povedati.

»... nobena noče; kaj ne, to je križ?« dostavi smeje še ena izmed veselih sosed. Temu pa je sledil živahen smeh, ki Francetu ni baš ugajal.

»Kakor hoče,« odgovori moško in ponosno France in se postavi pokoncu kakor petelin na gnoju, kadar misli pokazati svojo izredno pevsko umetnost. »Če sem opravil brez nje doslej, bom tudi lahko poslej!«

»Ti, France! Kaj boš pa s tisto potico?« ga vpraša skrbno eden izmed fantov. »Si jo mar prinesel le kazat? Saj se vendar spodobi, da nam daš pokusiti, da vidimo, kakšno znaš narediti.«

»O, nisem je prišel samo kazat, ne ... Čujte me, možje in fantje! Jaz bom štel do pet in tisti, ki se bo prvi oglasil, ko rečem »pet«, tisti bo dobil tole mojo medeno potico. Je dobra, bodete videli. Vsi zadovoljni?«

»Izvrstno! Ti jo pa že še znaš kakšno smešno pobrati,« se je čulo od vseh strani.

»Torej v kolo okrog mene! Tako! Zdaj bom štel: ena, dve, Jure, nikar se preveč ne prerivaj, da ne zmešaš vrste! Še enkrat! Ena, dve, tri ... Kaj pa ti, Jera, motiš? Tiho bodi! Še enkrat! Ena, dve, tri, štiri, pet.« Vsa družba je naenkrat zavpila: »Jaz.«

Kako zdaj določiti, kdo je bil prvi? Moški se niso silili in prepirali za potico, ali fantje, fantje! Kmalu je bil France od vseh strani oblegan, da se ni mogel nikamor ganiti. Potico je držal na roki, da se ni mogel nikamor ganiti. Potico je držal na roki, kolikor je mogel visoko, ter čakal, da ga izpuste.

Tu šine enemu izmed fantov pametna misel v glavo. Nalahko nekoliko poskoči in sune Franceta v roko, da je potica odletela in se zvalila po zeleni travi v potok, ki stoji le par metrov od onega prostora. Nekateri so leteli za njo, da bi jo ujeli, a bilo je prepozno. Na površje je prišlo rjavkasto blato, ki je kmalu obdalo vso medeno potico, da se ni nič razločilo, kje je. Marsikdo se je prijemal za trebuh, boječ se, da bi ne počil od smeha. France pa je žalostno zrl v vodo, kjer se je potopila njegova medena potica ...

Odtod: »Potica mu je splavala po vodi!«

V Alojzijevišču, dne 25. aprila 1903

Še en pozdrav od izvoženih Vipavcev

Ja, imate lep nov Dom, a Vipavci tudi v tem starem vztrajamo. Saj je tukaj vse lepo in dobro, le malo preveč burje je in premalo prostora, a za to uprava ni prav nič kriva. Nekaj Vipavcev je odšlo v *večna lovišča*, nekaj novih (a vseeno starih) je prišlo. Čeprav je to sedaj moderno, nimamo svoje politične stranke, pa tudi množičnih protestov se ne udeležujemo, čeprav tudi nas tišči kriza. A pokojni Pepe Lekanov je dejal: »Do smrti bomo že živeli!«

Sem zapriseženi knjižni molj in vsak dan zahajam v Lavričevo knjižnico v Ajdovščini. Seveda to izkoriščajo moje *sotrpinke*, pa tudi osebe, saj jaz grem tja vsak dan, *potujoča* pa pride le enkrat na mesec – poleti še to ne. Saj mi to ni nič težko – knjige prenašam v nahrbtniku, lepo zložiti si jih moram sama, da me ne tiščijo. Seveda mi tam dajo tudi razne zloženke in plakate za naše ljudi. Pa sem zagledala zloženko o novem – prenovljenem oddelku v Vipavi. To pa si moram ogledati! A kako? Saj prometne zveze z javnimi prevoznimi sredstvi posebno ob praznikih niso ugodne. Pa sem se spomnila g. direktorja, da sem v tej ustanovi nekoč delala tudi sama. Priskrbeli so mi prevoz. Kakšna je bila slavnostna otvoritev in kakšna je nova knjižnica, bodo drugi povedali lepše. Jaz bi samo povedala nekaj zanimivih spominov.

Najprej sem delala v Hribovem. Tla so bila lesena, kurili smo na drva, ki sem jih prinesla od doma, in moram povedati, da so mi jih pošteno plačali. Ko sem eno leto delala v goriški knjižnici, sem v Vipavi imela odprto v soboto in nedeljo popoldne. Večkratne selitve so opravljali največkrat šolarji skupaj z učitelji. Ključ od knjižnice sem imela shranjen pač v predalu kuhinjske kredence – saj so nekateri bralci prihajali z Goč in celo Razdrtega in se niso mogli držati urnika – prišli so me iskat na dom. Da so mnoge knjige bile podobne solati, je jasno. Take so naše tetke brale najraje. »Dajte mi kakšno staro knjigo,« je bila zahteva. Le preveč razkopane knjige je vezal Jože Kalc, ki je to dvanajstleten strokovno opravil, bolje kot vsak knjigovez. Ker je bil premlad, da bi uradno kasiral, smo namesto njega kasirali odrasli in mu dali denar. Kljub šolski knjižnici smo tudi pri nas imeli gnečo zaradi obveznega čtiva. Prostega pristopa takrat ni bilo, sama sem morala iskati knjige po policah. Po kataložnih listkih bralci niso radi brskali. Pa še eno cvetko povem. Po uvedbi, ne vem kedaj, *usmerjenega izobraževanja*, so v vseh srednjih šolah pri književnosti obravnavali Mažuraničev ep *Smrt smail-age Čengiça*. Saj je obstajal Gradnikov prevod v slovenščini, ampak ... No,

jaz sem direktna potomka Ivana Mažuranića, in kot taka, sem jo z mojimi brati in sestrami vred morala neštetokrat obnavljati tekom našega šolanja. Pa sem lepo (bila sem takrat srečna redka lastnica pisalnega stroja) natipkala obnovo in povzetek tega epa in ga sposojala nesrečnim *usmerjencem*. Škoda, da se je ta edinstveni povzetek Mažuranićevega dela ob mnogih selitvah izgubil. Morda bi tudi danes komu prav prišel – saj tudi danes povzetke obveznega čtiva prepisujejo! Nič novega pod soncem.

Nada Kostanjević

Iskrice

Naučiti se nekaj lepega je užitek, odvaditi se česa slabega pa velja mnogo truda.

Kdor se domišljavo povzdiguje nad druge, se ne sme čuditi, če ga prijatelji zapustijo.

Kdor vidi vse črno, zanj sonce zaide že zjutraj.

V domu brez ljubezni je celo kruh na mizi neužit.

Imej rad ljudi takšne, kot so, drugačnih namreč ni.

Phil Bosmans

Voščilo

Gospa Dora Seljak je v februarju praznovala 95 rojstni dan in je tako naša najstarejša krajanka. Ob tej priliki ji želimo vse najboljše in dobrega počutja med svojimi dragimi.

VABILO

**VIPAVSKI TAMBURAŠI
VAS Z VESELJEM VABIMO
NA KONCERT**

**OB 10-LETNICI USPEŠNEGA DELOVANJA DRUŠTVA
NA ZEMONO, 13. APRILA 2013, OB 19.30.**

ZA RAZVEDRILO

VIPAVSKA KNJIZNICA

	SESTAVIL VLADIMIR ANŽEL	MANJŠA SOBA	IME FILOZOFA ŽIŽKA		LUKNJAC	PRESLEDEK, PREMOR	MAJHEN TROS	LUKA V IZRAELU
	IZIDOR SEMENIC			PESNIŠKI STIH ANTON NANUT				
	CEKIN, DUKAT							
	PRE- BIVALKA BANATA							
	KRALJ ŽIVALI KAREL DESTOVNIK		ANDREJ VOVK FRAZA ZA USPAVANJE		OŠTRA SKALA DO, ... MI, FA, SO, LA, TI, DO			ELEKTRON- KA Z DVEMA ELEKTRO- DAMA
NAŠE VISOKO- GORSKO SMUČIŠČE			ORANJE SOGLASNI- KA V ČAJU		POTOMCI ISTEGA PREDNIKA			
STAVČNO LOČILO					NASPROTJE OD NIHČE KARL ERJAVEC			
	GORA V SRBIJI VOZNIJA Z LETALOM				PAZNIK V TABORIŠČU KRAJ V POLJANSKI DOLINI			
REKA V SEVERNI ITALIJI			SESTAV APARATOV	HRASTOV PLOD ZAKRČEN SVET V GOZDU				
ZAČETEK OCENASA		KRONIKA, LETOPIŠ ZNANSTVENA PANOGA				TONI JEROVŠEK	KEM. ZNAK ZA RADU KNEŽICA V VIPAVSKI KNJIZNICI	
BOGAT- STVO GOZDOV			RAZKOŠNO STANOVAN, MESTO V ITALIJI					
POSPEŠITEV SMRTI IZ USMILJEN- JA							PREBIVALCI VELJKEGA ITALIJAN- SKEGA OTOKA	
PODZEMLJE V GRŠKI MITOLOGIJ				SLUŽBA, DELO, IZMENA (POGOVORNO)		REPUBLIKA SLOVENIJA OŽE, KONOPEC		ROČNA MREŽA ZA RIBOLOV
	DEL CERKVE REKA V ZAH SIBIRIJI		ŽIDOVSKI PISATELJ, ŠALOM		IMPRESIJA AVT. OŠNARA NOVE GORICE			
JUŽNO AMERIŠKI INDIJANCI			SAMICA TIGRA DEKANOV URAD					
ŽELEZOV OKSID			MAŠNIK OBLIKA IMENA TONE					
OSEBNI ZAJMEK		HOLANDSKI SEJKAR VAN DER NEER PIS. CONRAD POTTER ...				ALUMINIJ ARTUR (DOKRAJŠANO)		MAJHEN LAS
PRE- BIVALKA IGA						POLITIČNO ZATOČIŠČE KAJENJE		
REZINA (POGOVORNO)				SKRAJŠANO IME MOGOTČA ONASSISA	TATVINA			
	PRAVOSLAV- NA PODOBA ŠOJD				KNJIGA ZEMLJEVID. VEZNIK			
PODLAGA ZA FILM						DALMATIN- SKO ŽENSKO IME		
DEL TEDNA			IME NAŠE ŠAMPROŠKE MAZE			BIKOV GLAS		

REŠITEV iz 103. št. VG:

VODORAVNO: KS, vik, **graščina**, Lanthieri, Unesco, strd, Onon, trop, ako, vliv, SU, trn, až, civilisti, EB, Egon, apatija, Ebro, oer, konec, razrednik, poza, laik, Ofarim, VC, tenor, pi, uš, ID, Are, Rož, kos, RO, La Paz, **visoka šola za vinogradništvo**, in, Neal, Atena, **vinarstvo**, eza, asana, orbite, tt, TŠ, vijak.

NAVPIČNO: VC, Er, uk, Vivat, Oli, bal, šovinst, **univerza v**, sin, Na, **Novi Gorici**, sonant, glen, LO, EK, drogeraš, Kras, sinod, okras, sanctus, enota, Aalto, štor, tarifer, ŠD, vrv, ČH, otip, kanelon, Obi, VII, pr, AK, ro, Alia, IJ, Ines, netopir, pašteta, karta, binom, raztezek, Irka, jez, pozavna, dož, Aca, Iž, OA.

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 1.10.2012 DO 31.12.2012

Ambrožič Magda	Podnanos	20 €
Ambrožič Pavel	Slap	30 €
Bajc Bogomira	Beblerjeva 9	10 €
Benčina Barbara	Avstralija	30 €
Clemenž Majda	Ljubljana	15 €
Česen	Kociančičeva 5	3 €
Fabčič Stanko	Podgrič	20 €
Furlan Doroteja	Manče	10 €
Gul Marija	Lože	20 €
Hrovatin Angel	Ljubljana	15 €
Jamšček Vida	Nova Gorica	20 €
Kobal Cizara Milena	Italija	25 €
Kukovec Ivan, Silva	Loperšice	20 €
Lavrenčič Anica	Trst	30 €
Makovec Danica	Duplje	20 €
NN	Ajdovščina	15 €
Petrič Jožef	Gradišče	20 €
Praček Marija	Gradnikove brigade 1	10 €
Prokopovič Marta	Ljubljana	10 €
Rodman Jurij	Koper	20 €
Sancin Lejla	Trst	40 €
Štefin Majda	V. Reharja 18	30 €
Štekar Marija	Slap	10 €
Trošt Zora	Podraga	20 €
Ukmar Stanislav	Ajdovščina	20 €
Žigon	Kociančičeva 7	20 €
Žvanut Vanda	Ajdovščina	20 €
Skupaj		513 €

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na TRR KS Vipava 01336-6450860755 s pripisom ZA VIPAVSKI GLAS.

**VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
MAREC 2013
750 izvodov**

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vladimir Anžel, Milan Poljšak in Polona Puc - lektorica

Naslednja številka bo izšla predvidoma junija 2013. Vljudno prosimo vse, ki bi radi kaj zapisali za naše glasilo, da svoje prispevke pošljete najkasneje do 10. junija 2013 na elektronski naslov: vipavski.glas@gmail.com.

Za vse informacije lahko pokličete na tel. št. (05) 366 50 68 (Gizela) ali (05) 366 50 98 (Magda).

Tisk: Papirna galanterija Sedmak Ajdovščina

VSEBINA

Iz naše preteklosti

Otroški vrtec DID v Vipavi	stran 1
Slovo od najstarejšega pritrkovalca	stran 4
Grenko sladki spomini naše preteklosti	stran 7
Padli, ustreljeni, obešeni in pogrešani v 2.sv.vojni v naseljih Vipava in Nanos	stran 12

Predstavljamo vam

Francka Starc in mladinsko gledališče v Vipavi	stran 13
--	----------

Iz naše KS

Poročilo o delu KS Vipava v letu 2012	stran 15
Zahvala jasličarjem	stran 15
Ureditev pokopališča v Vipavi 3.del	stran 15

Iz naše občine

Nova knjižnica v Vipavi	stran 17
Lep večer z gospo Lejlo Rehar Sancin v knjižnici v Vipavi	stran 19
Dvojna bajka v vipavskem Gostišču Podskala	stran 19

Iz ustanov in društev

Iz ŠGV

Iz dela škofijske gimnazije	stran 21
-----------------------------------	----------

Iz OŠ

Klekljanje v osnovni šoli Vipava	stran 25
Dobrodelnost v kriznih časih	stran 26
Zahvala po prreditvi Naše zvezde in zvezdice 2012	stran 27
Donacija Petrola	stran 27
Madrid, Španija: 30 let Peace and Cooperation	stran 28
Preverjanje znanja plavanja	stran 28

Iz CIRIUS-a

Tečaj plavanja po metodi Halliwick	stran 28
--	----------

Iz Otroškega vrtca

Pomoč zavetišču	stran 29
-----------------------	----------

Iz društev

Medgeneracijske delavnice Hiše Sadeži družbe Vipava	stran 29
Evropa v šoli, Finska na obisku in delavnice na počitnicah	stran 30
Osemnajst let Folklornega društva Vipava	stran 32
Če je volja, je tudi uspeh	stran 33
Novo vodstvo PGD Vipava	stran 34
Prapor	stran 34

Iz naše župnije

Zahvala in voščilo	stran 35
Čuvarji božjega groba	stran 36
Mami za praznik	stran 37

Za dom in družino

Nekdanji običaji ob veliki noči v Vipavi	stran 38
Velikonočno jutro na Gočah	stran 39
Predpust in velikonočni ponedeljek v Mančah – črtici bana dr. Marka Natlačna	stran 39
Še en pozdrav od izvoženih Vipavcev	stran 41
Iskrice	stran 42

Za razvedrilo

Križanka	stran 43
----------------	----------

Hjdoušćina
sP-dom 908(497.4)0d
VIPAVSKI
2013
352.9(497.4 Vipava)
0151591,104
COBISS c

